

**27. MİLLETLERARASI
TÜRK KOOPERATİFÇİLİK
KONGRESİ**

**29-30
EYLÜL
2025**

İSTANBUL

ÖZET METİN

BİLDİRİ KİTABI

koopkurkongre.com

**TÜRK
KOOPERATİFÇİLİK
KURUMU**

Teminat
YAYINCILIK

Teminat Yayıncılık Ltd. Şti.
Teminat Yayıncılık Ltd. Şti.
Atatürk Bulvarı, No:127, Kat:9 Selcan İşhanı Kızılay/Ankara
Tel: 0 312 433 72 13
www.teminatkitap.com
ISBN: 978-625-6311-52-7

**27. MİLLETLERARASI
TÜRK KOOPERATİFÇİLİK
KONGRESİ**

**29-30
EYLÜL**

**İSTANBUL
TÜRKİYE**

www.koopkurkongre.com

**27. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi
Özet Metin Bildiri Kitabı**

**27th International Turkish Cooperative Congress
Abstract Book**

Editörler / Editors

Prof. Dr. Nevzat Aypek

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, nevzat.aypek@hbv.edu.tr

Prof. Dr. Cemalettin Aktepe

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, c.aktepe@hbv.edu.tr

Assoc. Prof. Dr. Doğuş Yüksel

OSTİM Teknik Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, dogus.yuksel@ostimteknik.edu.tr

Yardımcı Editör / Assistant Editor

Arş. Gör. Nuriye Varol Gönen

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Finansal Bilimler Fakültesi, nuriye.varol@hbv.edu.tr

Gönderilen metinlerin içeriğiyle ilgili tüm sorumluluk yazarlara aittir.

ISBN: 978-625-6311-52-7

Kongre Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Nevzat Aypek (Düzenleme Kurulu Başkanı)
Prof. Dr. Nurettin Parıltı
Prof. Dr. Cemalettin Aktepe
Doç. Dr. Doğuş Yüksel
Doç. Dr. Cemil Şenel
Arş. Gör. Dr. Sezin Aksoy
Arş. Gör. Nuriye Varol Gönen

**27. MİLLETLERARASI
TÜRK KOOPERATİFÇİLİK
KONGRESİ**

**29-30
EYLÜL**

**İSTANBUL
TÜRKİYE**

www.koopkurkongre.com

Kongre Bilim Kurulu

- Dr. Abdullah Karakaya - Karabük Üniversitesi - Türkiye
- Dr. Abdurrahman Okur - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi - Türkiye
- Dr. A. Mutalovich Mannonov - Tashkent State Institute - Uzbekistan
- Dr. A. Nuray Cebeci - Manisa Celal Bayar University - Türkiye
- Dr. Adem Kalça - Karadeniz Teknik Üniversitesi - Türkiye
- Dr. Ahmet Bayaner - Akdeniz Üniversitesi - Türkiye
- Dr. Ahmet Özçelik - Ankara Üniversitesi - Türkiye
- Dr. Aktolkin Abubakirova - University of Hodja Ahmed Yesewi - Kazakhstan
- Dr. Ali Fuat Ersoy - Karabük Üniversitesi - Türkiye
- Dr. Artur Bolganbayev - University of Hodja Ahmed Yesewi - Kazakhstan
- Dr. Ayfer Aydiner Boylu - Hacettepe Üniversitesi - Türkiye
- Dr. Aziza Syzdykova - University of Hodja Ahmed Yesewi - Kazakhstan
- Dr. Bakiye Kılıç Topuz - Ondokuz Öayıs Üniversitesi - Türkiye
- Dr. Bakit Turdumambetov - Kyrgyz-Turkish Manas University - Kyrgyzstan
- Dr. Bernard Thiry - University of Liege - Belgium
- Dr. Birsen Şahin - Hacettepe Üniversitesi - Türkiye 5
- Dr. Burak Ünlüönen - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi - Türkiye
- Dr. Cahit Gelekçi - Hacettepe Üniversitesi - Türkiye
- Dr. Cemalettin Aktepe - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi - Türkiye
- Dr. Cemil Şenel - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi - Türkiye
- Dr. Cengiz Sayın - Akdeniz Üniversitesi - Türkiye
- Dr. Danuta Chmielowska - University of Varshava - Poland
- Dr. Dilmurod Quronov - Andijan State University - Uzbekistan
- Dr. Dinmukhamed Kelesbayev - University of Hodja Ahmed Yesewi - Kazakhstan
- Dr. Doğuş Yüksel Ostim Teknik Üniversitesi - Türkiye
- Dr. Dominik Conrad Universitat Bayreuth - Germany
- Dr. Emine Öner Kaya - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi - Türkiye
- Dr. Enver Aydoğan - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi - Türkiye
- Dr. Feride Bahar Işık- Başkent Üniversitesi - Türkiye

Dr. Gabit Zhumatay, Narxoz University, Kazakhstan

Dr. Gökhan Aydoğan - Ankara Üniversitesi - Türkiye

Dr. Gökhan Özer - Gebze Teknik Üniversitesi - Türkiye

Dr. Gülay Günay - Karabük Üniversitesi - Türkiye

Dr. Halit Yıldırım - Aksaray Üniversitesi - Türkiye

Dr. Hasan Yaylı - Kırıkkale Üniversitesi - Türkiye

Dr. Hasan Hüseyin Atar - Ankara Üniversitesi - Türkiye

Dr. Haşim Özüdoğru - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi - Türkiye

Dr. Hülya Er - Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi - Türkiye

Dr. Hüseyin Mukayev - Kyrgyzstan -Türkiye Manas University - Kyrgyzstan

Dr. Ilsur Z. Nafikov - Kazan Federal University - Russia

Dr. İrfan Çağlar - Hitit Üniversitesi - Türkiye Dr. İrfan Tosuncuoğlu - Karabük Üniversitesi - Türkiye

Dr. İrfan Yazıcıoğlu - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi - Türkiye

Dr. İzzet Gümüş - İstanbul Gelişim Üniversitesi - Türkiye

Dr. Kadir Arıcı - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi - Türkiye

Dr. Kadir Özer - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi - Türkiye

Dr. Kaliya Kulaliyeva - Kyrgyzstan -Türkiye Manas University - Kyrgyzstan

Dr. Karlygash Ashirkhanova - Atyrau University - Kazakhstan

Dr. Korhan Gökmenoğlu Karakaya - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi - Türkiye

Dr. Kundyz Myrzabekkyzy - University of Hodja Ahmed Yesewi - Kazakhstan

Dr. Lokman Çilingir - Ondokuz Mayıs Üniversitesi - Türkiye

Dr. Mehmet Aslan - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi - Türkiye

Dr. Mehmet Baş - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi - Türkiye

Dr. Muharrem Çetin - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi - Türkiye

Dr. Muharrem Gürkaynak - Süleyman Demirel Üniversitesi - Türkiye

Dr. Muharrem Umut - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi - Türkiye

Dr. Mustafa Fedai Çavuş - Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi - Türkiye

Dr. Mütellim Rahimov - Baku Eurasian University - Azerbaijan

Dr. Mürteza Hasanoğlu - Azerbaijan State Administration Academy - Azerbaijan

Dr. Nadira Turgunbayeva - Kyrgyz-Turkish Manas University - Kyrgyzstan

Dr. Nevzat Aypek - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi - Türkiye
Dr. Nurettin Parıltı - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi - Türkiye
Dr. Orhan Kurtoğlu - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi - Türkiye
Dr. Ömür Alyakut - Kocaeli Üniversitesi - Türkiye
Dr. Özgür Çark - Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi - Türkiye
Dr. Sabit Baimaganbetov - University of Hodja Ahmed Yesewi - Kazakhstan
Dr. Serdar Sağlam - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi - Türkiye
Dr. Seyhan Taş - Sütçü İmam Üniversitesi - Türkiye
Dr. Tahir Akgemici - Selçuk Üniversitesi - Türkiye
Dr. Tamer Aksoy - İbn Haldun Üniversitesi – Türkiye
Dr. Tevfik Erdem - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi - Türkiye
Dr. Turhan Çetin - Gazi Üniversitesi - Türkiye
Dr. Tülay Polat Üzümcü - Rochester Institute of Technology - USA
Dr. Ufuk Kaya - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi - Türkiye
Dr. Vahit Doğan - İstanbul Aydın Üniversitesi - Türkiye
Dr. Vedat Ceyhan - Ondokuz Mayıs Üniversitesi - Türkiye
Dr. Yasin Boylu - Kyrgyz-Turkish Manas University - Kyrgyzstan

SUNUŞ

Türk Kooperatifçilik Kurumu 1944 yılından bugüne kadar bu kongre ile beraber 27 Milletlerarası Kooperatifçilik Kongresi düzenlemiştir. Bugüne kadar gerçekleştirilen Türk Kooperatifçilik Kurumu tarafından düzenlenen Milletlerarası Kooperatifçilik Kongrelerin ana temaları, tarihleri ve düzenlendiği yerler şöyle sıralanabilir:

1. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi: “KOOPERATİFLERİN MAHİYETİ VE EKONOMİDEKİ ROLÜ” 21-25 Aralık 1944, Ankara
2. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi: “TÜRK KOOPERATİFLERİ KANUN TASARISI”, 21-25 Aralık 1947, Ankara
3. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi: “KOOPERATİFLERİN KANUN TASARISI VE VERGİ MEVZUATI”, 21-25 Aralık 1950, Ankara
4. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi: “KOOPERATİFLER VE HAYAT PAHALILIĞI”, 21-23 Aralık 1953, Ankara
5. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi: “KOOPERATİFLER VE DEVLET” 11-13 Ocak 1963, Ankara
6. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi: “TARIMSAL KALKINMADA KOOPERATİFÇİLİK”, 21-24 Aralık 1966, Ankara
7. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi: “1163 SAYILI KOOPERATİFLER KANUNU”, 21-25 Aralık 1970, Ankara
8. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi: “KOOPERATİFLERİN EKONOMİK VE SOSYAL KALKINMADAKİ ROLÜ”, 20-23 Aralık 1966, Ankara
9. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi: “EKONOMİK VE SOSYAL GELİŞMELER VE KOOPERATİFÇİLİK”, 19-22 Aralık 1979, Ankara
10. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi: “KOOPERATİFÇİLİKTEN BEKLENEN GELİŞMELER”, 21-23 Aralık 1981, Ankara
11. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi: “GÜNÜMÜZ SORUNLARININ ÇÖZÜMÜNDE KOOPERATİFLER”, 19-21 Aralık 1984, Ankara
12. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi: “KONUT KOOPERATİFLERİ, PAZARLAMA, ORTAK PAZAR İLİŞKİLERİ”, 15-17 Aralık 1987, Ankara
13. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi: “DÜNYA KOOPERATİFÇİLİĞİNDE GELİŞMELER VE TÜRKİYE”, 08-10 Kasım 1990, Ankara
14. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi: “21. YÜZYILA DOĞRU KOOPERATİFÇİLİK”, 03-06 Kasım 1993, Ankara
15. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi: “DÜNYADA KOOPERATİFÇİLİĞİN YAPILANMASI VE TÜRKİYE”, 06-09 Kasım 1996, Ankara
16. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi: “3. SEKTÖR OLARAK 2000’Lİ YILLARDA KOOPERATİFÇİLİK”, 03-06 Kasım 1999, Ankara
17. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi: “21. YÜZYILDA KOOPERATİFÇİLİK”, 31 Ekim-02 Kasım 2002, Ankara

18. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi: “KOOPERATİFÇİLİĞİN SORUNLARI, ÇÖZÜMLER-FIRSATLAR”, 29-30 Eylül 2005, Ankara
19. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi: “KOOPERATİFLERDE DEĞİŞİM VE DÖNÜŞÜM İHTİYACI” 09-12 Ekim 2008, Ankara
20. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi: “EKONOMİK KRİZLERİN ÖNLENMESİNDE SOSYAL EKONOMİK POLİTİKALARIN ROLÜ VE ÖNEMİ”, 06-07 Ekim 2011, Ankara
21. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi: “KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE EKONOMİ-SİYASET-TOPLUM VE KOOPERATİFÇİLİK “, 14-15 Mayıs 2015, Karabük
22. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi: “SOSYAL EKONOMİK AĞLAR: KÜRESEL DEĞİŞİM İÇİN İŞ BİRLİĞİ” 5-7 Ekim 2017, Nevşehir/Kapadokya
23. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi: “DİJİTAL DÖNÜŞÜM VE KOOPERATİFLER” 26-28 Eylül 2019, Kiev/UKRAYNA
24. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi: “YENİ EKONOMİK TRENDLER KAPSAMINDA İNOVASYON YÖNETİMİ VE KOOPERATİFLER” 19-21 Ekim 2022, Girne /KKTC
25. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi: “CUMHURİYETİN 100. YILINDA TÜRK KOOPERATİFÇİLİĞİ” 9-10 Ekim 2023, Antalya/TÜRKİYE
26. MilletlerarasıTürk Kooperatifçilik Kongresi: “SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE KOOPERATİFÇİLİK” 23-25 Eylül 2024, Madrid/İSPANYA

27. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi 29-30 Eylül 2025 tarihleri arasında İstanbul/TÜRKİYE’de “GÜNCEL GELİŞMELER IŞIĞINDA SOSYAL EKONOMİ EKOSİSTEMİ” ana temasıyla gerçekleştirilmiştir. Kongreye gönderilen bildiriler 2 hakem değerlendirilmesinden geçirilmiş ve 36 adet bildiri kongrede sunulmaya layık bulunmuştur. Kongre 4 oturumda gerçekleştirilmiştir.

Bilim ve Hakem Kurulunda bulunan ve/veya bildiri özet ve tam metinlerinin değerlendirmesini yapan öğretim üyelerine ve Düzenleme Kurulu üyelerine, 24. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi’nin gerçekleştirilmesindeki özverili çalışmalarından dolayı teşekkür ederiz.

Eylül 2025

Prof. Dr. Nevzat Aypek
Baş Editör

İÇİNDEKİLER

KOOPERATİFLERLE DİĞER ŞİRKETLER, VAKIFLAR VE DERNEKLER ARASINDAKİ FARKLAR	14
<i>Ali Fuat ERSOY.....</i>	<i>14</i>
KOOPERATİFLERİN DİJİTAL EKOSİSTEME ENTEGRASYONU: DİJİTAL PAZARYERLERİ.....	15
<i>Burçin BAŞARAN.....</i>	<i>15</i>
<i>Nilüfer SERİNIKLI</i>	<i>15</i>
<i>Yasemin ORAMAN.....</i>	<i>15</i>
SU AYAK İZİ TÜRKİYE'NİN DIŞ TİCARET POLİTİKALARI İÇİN BİR DEĞİŞKEN OLUR MU?	16
<i>Cemalettin AKTEPE.....</i>	<i>16</i>
KONAKLAMA İŞLETMELERİNDE İNOVASYON UYGULAMALARI VE TÜRKİYE'DEKİ İŞLETMELERİN ADAPTASYONU: NİTEL BİR ARAŞTIRMA	17
<i>Cemalettin AKTEPE.....</i>	<i>17</i>
<i>İbrahim H. KAYRAL</i>	<i>17</i>
TÜRKİYE'DE KİRLİLİK SİĞİNAĞI HİPOTEZİNİN GEÇERLİLİĞİ	18
<i>Cemalettin AKTEPE.....</i>	<i>18</i>
<i>Dilan ÖZDEMİR.....</i>	<i>18</i>
ULUSLARARASI TİCARETTE YAPAY ZEKÂ UYGULAMALARI: BİBLİYOMETRİK BİR ANALİZ	19
<i>Cemalettin AKTEPE.....</i>	<i>19</i>
<i>Fatma İZGİ.....</i>	<i>19</i>
YEŞİL DÖNÜŞÜM VE DÖNGÜSEL EKONOMİ UYGULAMALARI: TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ İLE İLİŞKİSİ.....	20
<i>Cemil ŞENEL</i>	<i>20</i>
<i>M. Veysel KAYA</i>	<i>20</i>
<i>Eyüp KAĞNICI</i>	<i>20</i>
Kadın Kooperatiflerinin Ortakların Gelir ve İstihdamına Etkisi: Samsun İli Örneği	21
<i>Ceren ATBİN</i>	<i>21</i>
<i>Bakiye KILIÇ TOPUZ</i>	<i>21</i>
SULAMA VE KÖY KALKINMA KOOPERATİF FAALİYETLERİNİN BİLANÇO ANALİZİ YÖNÜYLE DEĞERLENDİRİLMESİ	22
<i>Ebru IRMAK</i>	<i>22</i>
<i>Hayati BAŞARAN</i>	<i>22</i>
<i>Muaffak SARIOĞLU</i>	<i>22</i>

TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFLERİNDE DEVLET DESTEKLERİNE ERİŞİM: EDİRNE İLİ LALAPAŞA İLÇESİ ÖRNEĞİ.....	23
<i>Ebru IRMAK.....</i>	<i>23</i>
<i>Muaffak SARIOĞLU</i>	<i>23</i>
KIRSALDA GÜVEN VE GÜÇ: TARIMSAL KOOPERATİFÇİLİK KÜLTÜRÜNÜN GELİŞTİRİLMESİ, ENGELLER VE STRATEJİK DÖNÜŞÜM	24
<i>Erdoğan GÜNEŞ</i>	<i>24</i>
BÜTÜNLEŞİK AFET YÖNETİMİNDE KOOPERATİF EKOSİSTEMİ: KRİZ TEMELLİ MÜDAHALEDE GEREKSİNİMLER ..	25
<i>Esra Çiğdem CEZLAN</i>	<i>25</i>
KOOPERATİFLERDE ÜÇÜZ DÖNÜŞÜM: EŞ ZAMANLI SOSYAL, EKONOMİK VE DİJİTAL DEĞİŞİM İÇİN PRATİK BİR YOL HARİTASI	26
<i>F. Figen AR.....</i>	<i>26</i>
GÜLER YÜZ ZORUNLU MU? KOOPERATİFÇİLİK LİTERATÜRÜNDE DUYGUSAL EM EK ÜZERİNE BİBLİYOMETRİK ANALİZ.....	27
<i>Gökçen ŞENEL.....</i>	<i>27</i>
KADIN KOOPERATİFLERİNE YÖNELİK TUTUMLAR	28
<i>Gülfiz ERGİN DEMİRDAĞ</i>	<i>28</i>
KOOPERATİFLERDE LİDER-ÜYE ETKİLEŞİMİ VE ÖRGÜTSEL ÖZDEŞLEŞME İLİŞKİSİ	29
<i>Gülfiz ERGİN DEMİRDAĞ</i>	<i>29</i>
<i>Gökçe DENİZ.....</i>	<i>29</i>
<i>Enver AYDOĞAN</i>	<i>29</i>
PLATFORM KOOPERATİFÇİLİĞİ: DİJİTAL EKONOMİDE ADİL VE SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR ALTERNATİF	30
<i>Hakan UZUN</i>	<i>30</i>
KONJÖKTÜR VE ÜST POLİTİKA BELGELERİNİN TÜRKİYE’DE KOOPERATİFÇİLİK ÜZERİNE ETKİSİ	31
<i>Hayati BAŞARAN</i>	<i>31</i>
<i>Nursel SÜZANER KILIÇ</i>	<i>31</i>
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİNDE KOOPERATİFÇİLİĞİN DÜŞÜNSEL GELİŞİMİ	32
<i>Hayati BAŞARAN</i>	<i>32</i>
<i>Serap TOPAL.....</i>	<i>32</i>
KOOPERATİFLERDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM: ULUSLARARASI UYGULAMALARDAN TÜRKİYE İÇİN STRATEJİ ÖNERİLERİ.....	33
<i>Hüseyin Tayyar GÜLDAL</i>	<i>33</i>
GREENWASHING İLE MÜCADELEDE KOOPERATİFLERİN GÜVEN AVANTAJI	34
<i>Irmak Ece GÖKÇE.....</i>	<i>34</i>

BİST VE KGK YAKLAŞIMLARIYLA KURUMSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK FAALİYETLERİNİN DENETİMİ VE RAPORLANMASININ PAY PİYASALARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: XUSR, XSD25 VE XUTUM ENDEKSLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ	35
<i>Mehmet ARSLAN.....</i>	<i>35</i>
<i>Abdurrahman OKUR.....</i>	<i>35</i>
<i>Elçin ATAY</i>	<i>35</i>
DİJİTAL PAZARDAKİ KOOPERATİFLERE KARŞI TÜKETİCİ ALGISI: ANKARA İLİ ÖRNEĞİ	36
<i>Mehmet BAŞ</i>	<i>36</i>
<i>Sebahat Aybike ÖZER</i>	<i>36</i>
HAZIR GİYİM SEKTÖRÜNDE MARKALARIN PAZARLAMA AKTİVİTELERİNİN TÜKETİCİ ALGISINA ETKİSİ: INSTAGRAM ÖRNEĞİ	37
<i>Mehmet Kağan ÖZER</i>	<i>37</i>
<i>Mehmet BAŞ</i>	<i>37</i>
SİGORTA SEKTÖRÜNDE REGTECH VE SUPTECH UYGULAMALARI: REGÜLASYON VE DENETİMDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM.....	38
<i>Merve EMİRCAN GÜLERYÜZ.....</i>	<i>38</i>
<i>Emine ÖNER KAYA</i>	<i>38</i>
KAPASİTE GELİŞTİRME EĞİTİMLERİYLE KADIN KOOPERATİFLERİNDE KURUMSAL VE TOPLUMSAL DÖNÜŞÜM	39
<i>Merve KAYAOKAY.....</i>	<i>39</i>
KOOPERATİF İŞLETMELERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİR PAZARLAMA VE MUHASEBE UYGULAMALARINDA YAPAY ZEKANIN STRATEJİK ENTEGRASYONU: ÜLKELER ARASI KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ.....	40
<i>Murat BAŞAL</i>	<i>40</i>
<i>Nurettin PARILTI</i>	<i>40</i>
<i>Emel SARAÇ.....</i>	<i>40</i>
TÜKETİM KÜLTÜRÜ ELEŞTİRİSİ VE DÖNGÜSEL EKONOMİ: SOSYAL KOOPERATİFÇİLİK MODELİ ÜZERİNE KURAMSAL BİR DEĞERLENDİRME.....	41
<i>Nermin KILIÇ AKOĞLAN.....</i>	<i>41</i>
DİJİTAL ÇAĞDA ENDÜSTRİ 4.0'IN KOOPERATİF İŞLETMELER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	42
<i>Nilüfer SERİNİKLİ</i>	<i>42</i>
YEŞİL DÖNÜŞÜM VE SİGORTA SEKTÖRÜ: SOSYAL EKONOMİ PERSPEKTİFİNDEN SÜRDÜRÜLEBİLİR SİGORTACILIK ÜRÜNLERİ	43
<i>Nuriye VAROL GÖNEN.....</i>	<i>43</i>
<i>Haşim ÖZÜDOĞRU.....</i>	<i>43</i>
BÜYÜK BUHRAN'DAN GÜNÜMÜZE MALİYE POLİTİKASI: KRİZLER, TARTIŞMALAR VE YENİ YÖNELİMLER	44
<i>Özkan ZÜLFÜOĞLU.....</i>	<i>44</i>

KADIN KOOPERATİFLERİNİN E-TİCARET SÜRECİ.....	45
<i>Sebahat Aybike ÖZER</i>	<i>45</i>
<i>Kadir ÖZER</i>	<i>45</i>
YEŞİL OSB'LERDE EKOSİSTEME UYGUN KOOPERATİF KATILIMI	46
<i>Sibel BİLGİN.....</i>	<i>46</i>
<i>Kamil Ufuk BİLGİN.....</i>	<i>46</i>
SAĞLIK KOOPERATİFÇİLİĞİNİN GELİŞİMİNDE ETKİLİ FAKTÖRLERİN ANALİTİK HİYERARŞİ SÜRECİ İLE ÖNCELİKLENDİRİLMESİ.....	47
<i>Yeter DEMİR USLU.....</i>	<i>47</i>
<i>Kevser ŞAHİN.....</i>	<i>47</i>
<i>Büşra SEVİM.....</i>	<i>47</i>
SAĞLIK KOOPERATİFLERİNDE DİJİTALLEŞMENİN ÖNÜNDEKİ ENGELLERİN AHP YÖNTEMİYLE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	48
<i>Yeter DEMİR USLU.....</i>	<i>48</i>
<i>Mehmet AVDAN.....</i>	<i>48</i>
TÜRKİYE'DEKİ VAKIF ÜNİVERSİTELERİNİN DOLULUK ORANLARI İLE EKONOMİK GÖSTERGELER ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ	49
<i>Doğuş YÜKSEL</i>	<i>49</i>

KOOPERATİFLERLE DİĞER ŞİRKETLER, VAKIFLAR VE DERNEKLER ARASINDAKİ FARKLAR

Ali Fuat ERSOY

Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, alifuatersoy@karabuk.edu.tr

Özet

Kooperatifler her ne kadar mevzuatımızda ticari bir şirket türü olarak yer alsa da faaliyetleri sonucu elde edilen kârın dağıtımı, kooperatif işletmenin yönetimi ve denetimi, kâr amacı dışında ortakların ihtiyaçlarını karşılaması ve menfaatine öncelik vermesi gibi hususlarda diğer ticari işletmelerden farklılık göstermektedir. Kooperatifleri diğer ticari işletmelerden ayıran kendine has özellikleri bir anlamda kooperatifçiliğin ilkelerini oluşturmaktadır. Kooperatifçilik ilkelerinin esasları yapılan bilimsel çalışmalar sonucunda belirlenerek uluslararası bir nitelik kazanmıştır.

Ticaret hukukumuzun temel kanunu olan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 124'üncü maddesi gereği ticaret şirketi sayılan kooperatiflerin, işleyiş ve yapı bakımından diğer şirketlerden birtakım farklılıkları bulunmaktadır. Kooperatiflerin diğer sivil toplum örgütleri olan vakıflar ve derneklerden de farklılıkları bulunmaktadır. Bu çalışmada söz konusu farklılıkların neler olduğu kooperatifçilik ilkeleri üzerinden ele alınmıştır.

Anahtar kelimeler: kooperatifçilik, kooperatifçilik ilkeleri, sivil toplum kuruluşları

KOOPERATİFLERİN DİJİTAL EKOSİSTEME ENTEGRASYONU: DİJİTAL PAZARYERLERİ

Burçin BAŞARAN

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, bbasaran@nku.edu.tr

Nilüfer SERİNİKLİ

Trakya Üniversitesi, Uzunköprü Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, niluferserinikli@trakya.edu.tr

Yasemin ORAMAN

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, yoraman@nku.edu.tr

Özet

Kooperatifler, üretici gruplarının ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını toplu olarak karşılamak üzere kurulmuş, sürdürülebilir kalkınma için önemli araçlar olarak kabul edilmektedir. Günümüzün hızla ilerleyen dijital dönüşüm çağında, pazarlama, dağıtım ve organizasyonel yönetim gibi kooperatiflerin temel işlevlerini dijital araçlar aracılığıyla yeniden yapılandırmak, rekabet gücünü artırmak ve pazar erişimini genişletmek için stratejik bir gereklilik haline gelmiştir.

Bu bağlamda, dijital pazar yerleri (Hepsiburada, Trendyol, Çiçek Sepeti, HayatHatay, Kooperatifpazari.com, HepYerindenKoop vb.) kooperatiflerin tüketicilere doğrudan ulaşmasını sağlayan alternatif satış ve pazarlama kanalları olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışma, literatür temelli bir yaklaşımla dijital pazar yerlerinin kooperatifler için nasıl bir fırsat alanı oluşturduğunu değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Kooperatiflerin dijital ekosisteme entegre olurken karşılaştıkları temel avantajları ve yapısal zorlukları değerlendirmek için ulusal ve uluslararası düzeydeki akademik çalışmalar ve politika belgeleri sistematik olarak incelenmiştir. Ayrıca, Türkiye'de dijital pazar yerleri aracılığıyla faaliyet gösteren çeşitli kooperatiflerin vaka çalışmaları araştırılmış ve literatür bağlamında değerlendirilmiştir.

Bu çalışma, dijitalleşme sürecinde kooperatif hareketinin karşılaştığı dinamikleri ortaya koyarak, hem akademik literatüre hem de uygulayıcılar için pratik önerilerin geliştirilmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: kooperatif, dijital pazaryerleri, dijital dönüşüm, e-ticaret

Jel kodları: M31, Q13

SU AYAK İZİ TÜRKİYE'NİN DIŞ TİCARET POLİTİKALARI İÇİN BİR DEĞİŞKEN OLUR MU?

Cemalettin AKTEPE

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, c.aktepe@hbv.edu.tr

Özet

Su ayak izi ve dış ticaret ilişkisi, bir mal veya hizmetin üretim sürecinde kullanılan su miktarı ile bu mal veya hizmetin uluslararası ticareti arasındaki bağlantıyı ifade eder. Bu ilişki, özellikle **su kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı, çevresel etkiler, su ithalatı ve ihracatı** gibi konular açısından önemlidir.

Sanal su ticareti, bir ülke, su-yoğun ürünleri ithal ettiğinde sanal olarak suyu da ithal etmiş olacaktır. Örneğin: Türkiye Brezilya'dan soya ithal ediyorsa, bu ürünün yetiştirilmesi için harcanan suyu da sanal olarak "ithal" etmiş olacaktır. İhracatta su kaynaklarının tüketiminde ise tarım ve sanayi ürünleri ihraç eden ülkeler, büyük miktarda yerel su kaynaklarını başka ülkelere aktarmış olacaktır. Bu durum özellikle su kıtlığı yaşayan ülkeler için çevresel risk oluşturur. Su fakiri ülkeler, su yoğun ürünleri ithal ederek yerel kaynaklarını koruma stratejisi izleyebilir. Su zengini ülkeler, su ayak izi yüksek olan ürünleri üretip ihraç ederek ticari kazanç sağlayabilir, ancak bu ekolojik baskıya yol açabilecektir. Türkiye'nin **pamuk, sebze-meyve, gıda** gibi ürünleri ihraç etmesi su ayak izini artırırken, **yağlı tohumlar, yem ürünleri, gübre** gibi ürünleri ithal ederek dış su kaynaklarını kullanmış olacaktır. Türkiye'nin ihracat kalemleri arasında tarım ürünlerinin fazla olması, su kaynakları üzerinde **ihracat kaynaklı baskı** yaratması doğaldır. **Su yönetimi stratejileri** dış ticaret politikalarıyla entegre edilmelidir. **İklim değişikliği** ile birlikte su stresi artarken, su ayak izi yüksek ürünlerin ihracatı tartışmalı hale gelebilir. **Yeşil mutabakat** ve benzeri çevresel düzenlemeler, ürünlerin su ayak izini dikkate almaya başlamıştır. Dolayısıyla tarım ihracatı, su politikalarının oluşturulmasında bir değişken olarak düşünülmelidir.

Diğer yandan sanayi ürünlerinde kullanılan su miktarının da önemi gözden kaçmamalıdır. Çelik, otomobil, elektronik, tekstil, kimyasal ürünler, makine parçaları gibi Türkiye'nin ihracatçı olduğu sanayi dallarında ciddi su tüketimi gerçekleşmektedir. Sanayi ürünlerinde su ayak izi türleri aşağıdaki gibidir.

***Doğrudan su kullanımı:** Temizleme, soğutma, kimyasal işlem (örn. çelik üretimi).

****Dolaylı su kullanımı:** Hammadde temini ve enerji üretimi için kullanılan su (örn. kömürlü çalışan enerji santrali).

*****Gri su:** Atık suyun seyreltilmesi için gereken temiz su miktarı.

Yukarıda örnek olarak verilen tüm bu ürünler ve sektörler dışında her ihracatçı sektörün su ayak izinin Türkiye'nin ihracatına etkisi bu çalışma kapsamında ele alınacaktır. Nitel bir araştırma yöntemi şeklinde gerçekleşen çalışmada ikincil verilerden de yararlanılacaktır.

Anahtar kelimeler: su ayak izi

KONAKLAMA İŞLETMELERİNDE İNOVASYON UYGULAMALARI VE TÜRKİYE’DEKİ İŞLETMELERİN ADAPTASYONU: NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Cemalettin AKTEPE

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, c.aktepe@hvv.edu.tr

İbrahim H. KAYRAL

Bakırçay Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, ikayral@gmail.com

Özet

Küresel turizm sektöründe artan rekabet, teknolojik gelişmeler ve değişen müşteri beklentileri konaklama işletmelerini inovasyon odaklı stratejiler geliştirmeye zorlamaktadır. İnovasyon yalnızca teknolojik yatırımlar anlamına gelmemekte, aynı zamanda hizmet tasarımı, pazarlama, süreç yönetimi ve sürdürülebilirlik gibi alanlarda da yenilikleri kapsamaktadır. Türkiye gibi turizmde dünya sıralamasında üst sıralarda yer alan ülkeler için inovasyon, rekabet avantajı yaratmanın kritik bir unsurudur. Ancak, Türkiye’deki konaklama işletmelerinin inovasyon adaptasyonu; finansal kapasite, insan kaynağı yetkinliği ve pazar beklentileri gibi değişkenlerden etkilenmektedir. Diğer taraftan her geçen gün sunulan yeni inovatif çözümler, yapay zeka uygulamalarının çeşitliliğindeki artış bu süreci daha da belirsiz kılmaktadır. **Tüm bu gelişmeler ışığında konaklama işletmelerinde İnovasyon Türlerini aşağıdaki gibi özetleyebiliriz.**

Ürün/Hizmet İnovasyonu: Kişiselleştirilmiş oda deneyimleri, temassız check-in, wellness konseptleri.

Süreç İnovasyonu: Otomasyon sistemleri, yapay zekâ destekli fiyatlandırma, enerji verimliliği çözümleri.

Pazarlama İnovasyonu: Sanal turlar, influencer iş birlikleri, blokzincir tabanlı sadakat programları.

Organizasyonel İnovasyon: Esnek personel yönetimi, çapraz eğitim programları, misafir odaklı süreç tasarımı.

Türkiye’de küresel zincir otellerin yanı sıra bireysel yatırımcıların da oldukça yoğun olduğu bir sektör bulunmaktadır. Ayrıca resort otel türünde de dünyanın en büyük konaklama tesislerinin olduğu bir lokasyondur.

Bu çalışmada, Türk konaklama işletmelerinin inovasyon adaptasyon düzeylerini anlamak amacıyla nitel bir araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Yerli ve yabancı akademik makaleler, sektör raporları (TÜRSAB, Kültür ve Turizm Bakanlığı verileri) ve otel yöneticileri ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler. Tematik analiz yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar kelimeler: turizm, inovasyon, turizm işletmeciliği, yapay zeka

TÜRKİYE'DE KİRLİLİK SIĞINAĞI HİPOTEZİNİN GEÇERLİLİĞİ

Cemalettin AKTEPE

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, c.aktepe@hbv.edu.tr

Dilan ÖZDEMİR

Tarsus Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü dilanozdemir@tarsus.edu.tr

Özet

Uluslararası kuruluşlar tarafından yürütülen iklim değişikliği ile mücadele faaliyetleri işletmelere ve ülkelere çeşitli çevresel sorumluluklar yüklemekte, ülkelerin küresel rekabet gücü elde edebilmeleri yalnızca ekonomik çıkarlar doğrultusunda yürüttüğü faaliyetler ile değil çevresel konulara verdiği önem ölçüsünde mümkün olmaktadır. Bu noktada çevresel kirliliğe neden olan faktörlerin zararlarının elimine edilerek ekonomik faaliyetlere devam edilmesi ülkeler için stratejik öneme sahip bir faktör haline gelebilmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülke ekonomileri içerisinde ekonomik faaliyetlerin yürütülmesi ve büyüme hedeflerinin gerçekleştirilmesi noktasında önemli bir yere sahip olan doğrudan yabancı yatırımların da çevresel kirlilik üzerinde etkisinin olabileceği çeşitli çalışmalarda tartışılmış, ampirik literatürde bu ilişki kirlilik sığınağı hipotezi olarak ifade edilmiştir. Bu çalışmada Türkiye’de 1974-2023 yılları arasında kirlilik sığınağı hipotezinin geçerli olup olmadığının araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda karbondioksit emisyonunun bağımlı değişken olduğu, kişi başına düşen doğrudan yabancı yatırımlar, kentleşme oranı, kişi başına düşen GSYİH ve ticari açıklığın ise bağımsız değişkenler olarak yer aldığı bir zaman serisi modeli oluşturulmuştur. Uzun ve kısa dönemli katsayıların tahmini için ARDL sınır testinden yararlanılmış ve elde edilen bulguların güvenilirliğinin ortaya konulması için FMOLS, DOLS ve CCR yöntemleri de analiz sürecine dahil edilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre doğrudan yabancı yatırımlarda meydana gelen %1 düzeyindeki bir artış karbondioksit emisyonlarını uzun dönemde %0,09, kısa dönemde ise %0,04 düzeyinde artırmaktadır. Elde edilen bu bulgu, Türkiye’de ilgili dönemde kirlilik sığınağı hipotezinin geçerli olduğunu göstermektedir. Uzun dönem katsayılarının belirlenmesinde kullanılan FMOLS, DOLS ve CCR tahminçileri için de doğrudan yabancı yatırımların karbondioksit emisyonlarını sırası ile %0,03, %0,10 ve %0,06 düzeyinde artırdığı bulgusuna ulaşılmıştır. Diğer değişkenler değerlendirildiğinde ise tüm değişkenlerin istatistiksel olarak anlamlı oldukları ve ampirik literatür ile uyumlu olarak karbondioksit emisyonlarını arttırdıkları söylenebilmektedir. Elde edilen ampirik bulgular değerlendirildiğinde, Türkiye’de yaşanan başta teknolojik yetersizlik olmak üzere işsizlik, üretim kapasitesi yetersizlikleri gibi temel ekonomik sorunların varlığının ekonomik faaliyetler doğrultusunda ortaya çıkabilecek çevresel sorunların önüne geçtiği ve çevresel sorunların göz ardı edildiği söylenebilmektedir.

Anahtar kelimeler: doğrudan yabancı yatırımlar, karbondioksit emisyonları, kirlili sığınağı hipotezi, Türkiye

Jel kodları: Q56, C32

ULUSLARARASI TİCARETTE YAPAY ZEKÂ UYGULAMALARI: BİBLİYOMETRİK BİR ANALİZ

Cemalettin AKTEPE

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Finansman,
c.aktepe@hbu.edu.tr

Fatma İZGİ

Bayburt Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik, fatmaizgi@bayburt.edu.tr

Özet

Yapay zekâ (YZ), günümüzde ekonomik ve ticari süreçlerin dönüşümünde kritik bir rol oynamaktadır. Bu teknolojinin uluslararası ticaretteki etkileri giderek artmakta ve hem teorik hem uygulama odaklı araştırmaların sayısını yükseltmektedir. Bu çalışma, YZ'nin uluslararası ticaretteki rolünü ve literatürdeki eğilimleri bibliyometrik bir yaklaşımla incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmada 4 Eylül 2025 tarihinde Web of Science veri tabanında “*international trade*” ve “*artificial intelligence applications*” anahtar kelimeleri kullanılarak 1981–2025 yılları arasında yayımlanan 146 makale analiz edilmiştir. Bibliyometrik analiz kapsamında yayın trendleri, ülkeler ve kurumlar arası işbirlikleri, en çok atıf alan çalışmalar ve anahtar kelime ağları VOSviewer ile incelenmiştir. Analizler, 2018 sonrası YZ ve uluslararası ticaret araştırmalarının hızlı bir artış gösterdiğini ortaya koymaktadır; özellikle 2024 yılında çalışmaların en yüksek seviyeye ulaştığı görülmüştür. Araştırmaların çoğu Business Economics alanında yoğunlaşırken, en çok yayın yapan ülkeler Avustralya, Belçika, Kanada, Kolombiya ve Danimarka olarak belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: uluslararası ticaret, yapay zeka uygulamaları, bibliyometrik analiz, VOSviewer

YEŞİL DÖNÜŞÜM VE DÖNGÜSEL EKONOMİ UYGULAMALARI: TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ İLE İLİŞKİSİ

Cemil ŞENEL

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Finansal Bilimler Fakültesi, cemil.senel@hbv.edu.tr

M. Veysel KAYA

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Finansal Bilimler Fakültesi, muhammed-kaya@hbv.edu.tr

Eyüp KAĞNICI

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Finansal Bilimler Fakültesi, eyup.kagnici@hbv.edu.tr

Özet

İklim değişikliği, çevresel riskler ve enerji bağımlılığı, Türkiye ekonomisinde sürdürülebilirlik odaklı yeni politikaları zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda yeşil dönüşüm ve döngüsel ekonomi uygulamaları, kaynak verimliliğini artırmanın yanı sıra düşük karbonlu üretim modellerine geçişi teşvik etmektedir. Türkiye’de sanayi ve hizmet sektörlerinde sürdürülebilirlik yatırımlarının artması, bankacılık sisteminin bu dönüşüme sağlayacağı katkıyı kritik hale getirmektedir. Buradan hareketle çalışmanın amacı, Türk bankacılık sektörünün bu dönüşüm sürecinde oynayacağı rolü ve potansiyel katkısını incelemektir. Çalışmanın yöntemi, sektörel raporların incelenmesi ve literatür taramasına dayanmaktadır.

Bulgular, Türk bankacılık sektörünün son yıllarda sürdürülebilir finansman araçlarını çeşitlendirerek bu sürece aktif olarak katıldığını göstermektedir. Yeşil kredi ürünleri, sürdürülebilir tahvil ihracı, enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji projelerine yönelik finansman olanakları, sektörde öne çıkan uygulamalardır. Ayrıca BDDK ve TCMB düzenlemeleri çerçevesinde çevresel-sosyal-yönetişim (ESG) kriterlerinin bankacılık faaliyetlerine entegre edilmesi, döngüsel ekonomi girişimlerinin daha güçlü şekilde desteklenmesine imkân sağlamaktadır.

Çalışmada, Türk bankacılık sektörünün yeşil dönüşüm ve döngüsel ekonomi uygulamalarındaki rolü; finansman modelleri, sürdürülebilirlik raporlaması ve uluslararası standartlara uyum süreçleri üzerinden değerlendirilmektedir. Sonuç olarak, Türk bankacılığı yalnızca finansal aracılık işleviyle değil, aynı zamanda sürdürülebilir ekonomik dönüşümün yönlendirici aktörü olarak stratejik bir konuma sahip olmaktadır.

Anahtar kelimeler: yeşil dönüşüm, döngüsel ekonomi, sürdürülebilir finans

Jel kodları: Q56, G21

Kadın Kooperatiflerinin Ortakların Gelir ve İstihdamına Etkisi: Samsun İli Örneği

Ceren ATBİN

Zir. Müh., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Samsun, cerenatbin39@gmail.com

Bakiye KILIÇ TOPUZ

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, bakiyekilic@hotmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı kadın kooperatiflerinin kadın ortakların gelir ve istihdamına etkisini belirlemektir. Araştırmanın verileri Samsun ilinde faaliyet gösteren kadın kooperatiflerine ortak olan kadınlar arasından basit tesadüfi örnekleme yöntemine göre seçilen 64 kadın ortak ile yüz yüze yapılan anketlerden elde edilmiştir. Kadın kooperatifi aracılığıyla gelir elde eden ve etmeyen gruplar arası farklılık testlerinin yapılmasında ki-kare (χ^2) analizinden yararlanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, kooperatif ortaklarının %35,9'unun daha önce herhangi bir iş deneyimi yok iken kadın kooperatifleri sayesinde iş hayatına girdiği ve istihdamda yer aldığı belirlenmiştir. Kooperatif ortağı kadınların kooperatif ortaklığı öncesi gelire sahip olma oranı %26,6 iken bu oran kooperatif ortaklığı sonrasında %62,5'e çıkmıştır. Kadınların sahip olduğu aylık gelirler oldukça düşük olmakla birlikte, sahip olunan gelirin %65,7'si ise kooperatiftan elde edilmektedir. Kooperatif ortağı kadınların %53'ü kooperatiftan gelir etmesine rağmen, bu gelirin yeniden kooperatif faaliyetlerine aktarılması sebebiyle kişisel gelirlerinde bir değişiklik yaşanmadığını bildirmişlerdir. Analiz bulguları, kadın kooperatiflerinin özellikle eğitim düzeyi düşük olan, ilkokul ve ortaokul mezunu kadınlar açısından önemli bir gelir kaynağı oluşturduğunu; yükseköğrenim düzeyindeki kadınların ise kooperatif gelirlerinden daha sınırlı ölçüde yararlandığını göstermektedir. Ayrıca, kırsal bölgelerde faaliyet gösteren kadın kooperatiflerinin gelir yaratma potansiyelinin kentsel alanlardaki kooperatiflere kıyasla daha düşük olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak, kadın kooperatiflerinin düşük ve orta eğitim düzeyindeki kadınların ekonomik hayata katılımında kritik bir rol oynadığı, kırsal bölgelerdeki kadın kooperatiflerinin ise ekonomik sürdürülebilirlik açısından daha fazla desteğe ihtiyaç duyduğu belirlenmiştir. Bulgular, kadın kooperatiflerinin kadınların istihdama katılımını artırdığını, gelir düzeylerini iyileştirdiğini ve ekonomik hayata entegrasyonlarını güçlendirdiğini göstermektedir. Ancak, elde edilen gelirlerin büyük ölçüde yeniden kooperatif faaliyetlerine aktarılması, bireysel ekonomik güçlenmenin sınırlı kalmasına yol açmaktadır. Bu nedenle, kadın kooperatiflerinin sürdürülebilirliği için üretim kapasitelerinin güçlendirilmesi, pazarlama kanallarının çeşitlendirilmesi ve bireysel gelir artırıcı destek mekanizmalarının hayata geçirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Anahtar kelimeler: kadın kooperatifleri, gelir, istihdam, kırsal kalkınma

Jel kodları: Q1, Q13

SULAMA VE KÖY KALKINMA KOOPERATİF FAALİYETLERİNİN BİLANÇO ANALİZİ YÖNÜYLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Ebru IRMAK

Lalapaşa Tarım ve Orman İlçe Müdürlüğü, ebruirmak22@hotmail.com

Hayati BAŞARAN

T.C. Ticaret Bakanlığı, altinova.1972@gmail.com

Muaffak SARIOĞLU

Giresun Meslek Yüksek Okulu, muaffak.sarioglu@giresun.edu.tr

Özet

Bu çalışmada Edirne İli Lalapaşa İlçesin farklı ana sözleşmelerle hizmet sunan Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri ile Sulama Kooperatiflerinin bilanço analizi yapılarak faaliyetin etkinliği karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Lalapaşa’da 22 adet tarımsal kalkınma kooperatifi bulunurken 2 adet sulama kooperatifi bulunmaktadır. Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinde gelirin esas kaynağını ürün pazarlama faaliyeti oluştururken, sulama kooperatiflerinin gelir kaynağını ortaklardan ve ortak dışı kullanıcılardan toplanan su parası oluşturmaktadır. Her iki kooperatif türünde de kooperatiflerin kar amacı gütmeyen kurumlar olduğu yaklaşımla, hem ürün pazarlama faaliyeti gelirleri hem de su temin faaliyeti gelirleri tüm işletmecilik maliyetini karşılayacak şekilde planlanmaktadır. Bu durum sabit sermaye amortismanını karşılamayı, yedek akçe biriktirmeyi ve yeni yatırımlar yapmayı mali olarak zorlaştırmaktadır. Bilanço değerleri üzerinden Edirne Lalapaşa’da kooperatiflerin genellikle rutin faaliyetini sürdürüme çabası içinde oldukları söylenebilir.

Anahtar kelimeler: kooperatif, bilanço analizi, yatırım, sürdürülebilirlik

TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFLERİNDE DEVLET DESTEKLERİNE ERİŞİM: EDİRNE İLİ LALAPAŞA İLÇESİ ÖRNEĞİ

Ebru IRMAK

Lalapaşa Tarım ve Orman İlçe Müdürlüğü, ebruirmak22@hotmail.com

Muaffak SARIOĞLU

Giresun Meslek Yüksek Okulu, muaffak.sarioglu@giresun.edu.tr

Özet

Bu çalışmada, Edirne'nin Lalapaşa ilçesinde faaliyet gösteren köy kalkınma kooperatiflerinin devlet desteklerinden haberdarlık ve yararlanma durumları incelenmiştir. Bölgedeki 28 köyde bulunan 20 tarımsal kalkınma kooperatifinin kapasitesi düşük olmakla birlikte, devlet destekleri ekonomik sürdürülebilirlik açısından önemli bir rol oynamaktadır. Çalışmada, kooperatif başkanları ve yönetim kurulu üyeleriyle yapılan anketler aracılığıyla desteklerden haberdarlık düzeyi ve kullanım durumu detaylı olarak analiz edilmiştir. Ayrıca, ikincil veriler ışığında mevcut devlet desteklerinin kapsamı ve kooperatiflerin bu desteklerden nasıl yararlanabileceği değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, kooperatiflerin destek mekanizmalarına erişiminde bazı eksikliklerin olduğunu ve bu alanda farkındalığın artırılması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar kelimeler: kooperatif, devlet destekleri, yatırım

KIRSALDA GÜVEN VE GÜÇ: TARIMSAL KOOPERATİFÇİLİK KÜLTÜRÜNÜN GELİŞTİRİLMESİ, ENGELLER VE STRATEJİK DÖNÜŞÜM

Erdoğan GÜNEŞ

Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, egunes@agri.ankara.edu.tr

Özet

Günümüzde tarımsal üretim; iklim değişikliği, gelir istikrarsızlığı, pazara erişimdeki eşitsizlikler ve kırsal yaşlılık ve göç gibi çok boyutlu krizlerle karşı karşıyadır. Bu kriz ortamında tarımsal kooperatifler, üretici örgütlenmesinin en güçlü modellerinden biri olarak öne çıkmakta; kaynakları paylaşarak ekonomik gücü ve dayanıklılığı artırma, bilgiye erişimi ve paylaşımı kolaylaştırma, dijital uygulamaları yaygınlaştırma ve kırsal refahı güçlendirme gibi çok yönlü işlevler üstlenmektedir.

Ancak kooperatifçilik kültürü dünyada tüm ülkeler için yukarıda belirtilen avantajları sunamamaktadır. Teknoloji çağında hala birçok az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkede kooperatif hareket hala sınırlı bir etkiye sahiptir. Bunun başlıca nedenleri arasında düşük sosyal sermaye, yetersiz yasal altyapı, bireyci ekonomik davranış biçimleri, devlet müdahaleciliğine dayalı geçmiş deneyimlerin yarattığı güven kaybı, toplumda yaşanan güvensizlik, eğitim eksikliği ve kooperatiflerin tarihsel olarak kötü yönetilmesi sonucu oluşan olumsuz ön algılar yer almaktadır. Sosyoekonomik yapıdaki eşitsizlikler, topluluk içi dayanışmanın zayıf oluşu ve kolektif hareket etme becerilerinin gelişmemiş olması da bu süreci olumsuz etkilemektedir.

Bu çalışma, tarımsal kooperatiflerin gelişimini etkileyen kültürel, kurumsal ve yapısal faktörleri analiz etmekte; kooperatifçiliğe yönelik olumsuz algının dönüştürülebileceğini ve kooperatif modelin güvenilir, kapsayıcı ve etkin bir kalkınma aracına evrilebileceğini tartışmaktadır. Ayrıca kamu politikaları, eğitim programları, finansal destek mekanizmaları ve sivil toplum iş birliklerinin bu sürece nasıl katkı sağlayabileceği örneklerle ele alınmaktadır. Amaç, kooperatifçilik kültürünü geliştirecek, ilerlemesini ve yayılımını sağlayacak güven duygusu yeniden inşa edecek sosyal altyapının nasıl inşa edilebileceğine dair bütüncül bir perspektifi sunmaktır.

Anahtar kelimeler: tarım, kooperatifçilik, kalkınma, sermaye, kültür, güven, algı

BÜTÜNLEŞİK AFET YÖNETİMİNDE KOOPERATİF EKOSİSTEMİ: KRİZ TEMELLİ MÜDAHALEDE GEREKSİNİMLER

Esra Çiğdem CEZLAN

İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, Sağlık Yönetimi Bölümü, eccezlan@medipol.edu.tr

Özet

Gün geçtikçe karmaşılaşan şehir hayatı ve bozulan ekosistem yerleşik şehir hayatında ve doğal hayatın içerisinde meydana gelen afetlerde can kaybı ve maddi hasarın boyutunu arttırmaktadır. Afetin meydana geldiği sürede ve sonrasında can kaybının ve maddi zararın en aza indirilmesinde sivil toplum çalışmalarının önemi gittikçe artmaktadır. Gerek kamu kurum/kuruluşlarının gerekse sivil toplum kuruluşlarının misyon ve vizyonları afetin zararlarını azaltmak ve afet öncesi, anı ve sonrası yapılması gereken adımları barındırmaktadır. Afetler dünya üzerinde her yerde oluşabilecek, her türlü canlı ve ekolojik yaşamı tehdit eden olaylardır. Afet riskini önlemek, ortadan kaldırmak, afete hazır, dirençli toplum ve yerleşimler yaratmak da devletlerin başlıca sorumluluklarındandır. Başta deprem, sel, tsunami, hortum, yangın, kıtlık, kuraklık, çığ, heyelan, erozyon ve 2020 yılında deneyimlediğimiz COVID-19 benzeri bulaşıcı hastalık gibi birçok çeşidi bulunan afetler literatürde sıklıkla tartışılan dinamik bir konudur. Doğal yahut insan kaynaklı birçok farklı afet insanlar için ekonomik, psikolojik ve sosyal anlamda telafisi zor zararlara neden olmaktadır. Günümüzdeki dere sayıca artan afetler sonucunda afetlere yapılacak müdahalenin kriz temelli afet yönetimi çerçevesinde ele alınmasını zorunlu kılmıştır. Afetlerde kriz temelli müdahale gereksinimleri tüm sorumluluğu kamuya ait olmak üzere kamu kuruluşları ile birlikte özel ve sivil toplum kuruluşlarının yönetim ve deneyim biçimini yeniden şekillendirmektedir. Bu çalışmada amaç; sivil toplum kuruluşları arasında yer alan kooperatif kuruluşlarının afet yönetimine müdahil olma gereksinimi, kamudan farklı aktörlere duyulan ihtiyaç, kooperatif kuruluşlarının müdahaledeki etkisi ve ortak müdahalesi çalışmasının getirdiği fırsatların ve yasal sınırlılıklarını kapsamlı bir biçimde incelemektir. Çalışma sistematik literatür incelemesi yaklaşımına dayanmaktadır. Yaklaşım, PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses) protokolü temel alınarak sistematik biçimde uygulanmıştır. Literatür taraması, 2020–2024 yılları arasında yayımlanmış İngilizce ve Türkçe akademik makalelerle sınırlandırılmış ve sosyal bilimler alanıyla sınırlı tutulmuştur. Arama süreci; MEDLINE, PubMed, Scopus, Web of Science, Dergipark Akademik ve TR Dizin gibi önde gelen veri tabanlarında “Kooperatif Ekosistem”, “Afet Yönetimi”, “Kriz Temelli Müdahale” “Cooperative Ecosystem”, “Disaster Management”, “Crisis-Based Intervention” gibi anahtar kelime kombinasyonları kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Başlangıçta ulaşılan 381 çalışma tespit edilmiştir tekrar eden ve konu dışı olanlar elenmiş, ardından özet ve tam metin incelemeleri sonucunda 62 makale derinlemesine analiz edilmiştir. Afet öncesinde yapılması gereken hazırlık, afet sürecinde ve sonrasında toplumda birer Sivil Toplum Kuruluşu (STK) rolü olan kooperatiflerin yönetiminin çok boyutlu rolleri belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar değerlendirilerek bu çalışmaya aktarılmış ve somut bir model önerisi sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: kooperatif ekosistem, afet yönetimi, kriz temelli müdahale, sivil toplum kuruluşu, PRISMA yöntemi

KOOPERATİFLERDE ÜÇÜZ DÖNÜŞÜM: EŞ ZAMANLI SOSYAL, EKONOMİK VE DİJİTAL DEĞİŞİM İÇİN PRATİK BİR YOL HARİTASI

F. Figen AR

3AR Energy Chemical, arfigen@gmail.com

Özet

İklim değişikliği, piyasa dalgalanmaları ve dijitalleşmenin hız kazandığı bir dönemde kooperatiflerin yalnızca tek boyutlu değil, aynı anda sosyal, ekonomik ve dijital alanlarda dönüşüm geçirmesi kritik bir ihtiyaçtır. Bu çalışma, “üçlü dönüşüm” kavramını kooperatif bağlamında kuramsallaştırmakta ve sahadan elde edilen nitel verilere dayalı uygulama odaklı bir yol haritası önermektedir.

Araştırma, literatür sentezi, saha gözlemleri ve kırsal kooperatiflerde gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerden oluşan karma yöntem tasarımı ile yürütülmüştür. Bulgular beş temel içgöründe yoğunlaşmaktadır: (i) sosyal temelin güçlendirilmesi; katılımcı yönetim, şeffaf iletişim ve üye emeğinin tanınması kooperatif bağlılığını artırmaktadır; (ii) ekonomik dayanıklılık gelir çeşitliliği, nakit akışı disiplini, maliyet/kalite şeffaflığı ve yerel katma değer yaratımıyla sağlanmaktadır; (iii) dijitalleşme, araç değil süreç odaklı ilerlediğinde etkili olup sipariş–stok entegrasyonu, Temel Performans Göstergeleri (KPI) takibi ve dijital hijyen gibi küçük ölçekli uygulamalar erken başarılar getirmektedir; (iv) dönüşüm sıralaması önemlidir: sosyal normların netleştirilmesi ekonomik ve ardından dijital adımların başarısını yükseltmektedir; (v) paydaş işbirlikleri (belediyeler, üniversiteler, STK’lar) küçük hibeler, kamu alım mekanizmaları ve mentorluk aracılığıyla ilerlemeyi hızlandırmaktadır.

Önerilen yol haritası, “küçük başla - kanıtla - tekrarla” ilkesi etrafında kapsayıcı yönetim, değer zincirinin sadeleştirilmesi, hedeflenmiş dijital uygulamalar ve düzenli öğrenme oturumlarını bütünleştirmektedir. Yaklaşım, farklı bağlamlarda ölçeklenebilir olup BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (5, 8, 12, 13, 17) ile uyumludur. Bu çalışma, eşzamanlı baskılar altında kooperatiflerin dayanıklılığını artırmak için politika yapıcılar ve uygulayıcılara somut araçlar sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: kooperatifler, üçüz dönüşüm, sosyal ekonomi, dijitalleşme, yönetim, sürdürülebilirlik

GÜLER YÜZ ZORUNLU MU? KOOPERATİFÇİLİK LİTERATÜRÜNDE DUYGUSAL EMEK ÜZERİNE BİBLİYOMETRİK ANALİZ

Gökçen ŞENEL

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Finansal Bilimler Fakültesi, gokcen.senel@hbv.edu.tr

Özet

Bu çalışma, duygusal emek kavramının kooperatifçilik literatüründeki görünürlüğünü, gelişimini ve akademik eğilimlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Duygusal emek kavramı, bireylerin iş yerinde özellikle ücretli emek bağlamında, belirli duygular ifade etmek veya bastırmak zorunda oldukları, duyguların kurumsal olarak yönetildiği ve bu yönetimin ücret karşılığı yapıldığı bir süreç olarak tanımlanır. Öte yandan, kooperatifler, gönüllülük, dayanışma, ortaklık ve katılımcı yönetim ilkelerine dayanan; piyasa dinamiklerinden çok toplumsal faydayı önceleyen örgütlenmelerdir. Bu değer temelli yapı, kooperatiflerde çalışan bireylerin yalnızca teknik ya da fiziki değil aynı zamanda duygusal bir emek de ortaya koymalarını bekler. Özellikle üyeler arası ilişkilerin sıcak, anlayışlı ve yapıcı olması yönünde beklentiler yüksektir. Bu durum, kooperatif ortamında çalışan bireylerin “her zaman güler yüzlü, sabırlı ve pozitif” olmaları gerektiği yönünde örtük bir norm oluşturur. Böylece duyguların yönetimi, kooperatiflerde yalnızca bireysel bir tutum değil, örgütsel bir zorunluluk hâline gelir. Bu bağlamda güler yüz, yalnızca nezaket göstergesi değil; aynı zamanda topluluk ruhunu sürdürmenin, iş birliğini güçlendirmenin ve aidiyet duygusunu canlı tutmanın bir aracı olarak işlev görür. Ancak bu görünürde pozitif olan beklenti, zamanla çalışanlar üzerinde duygusal tükenmişlik, rol çatışması ve içsel baskı yaratabilir. İşte bu nedenle, kooperatifçilikte “güler yüz” bir değer olduğu kadar, duygusal emeğin görünmeyen maliyeti olarak da ele alınmalıdır. Çalışmada, 2000–2025 yılları arasında Web of Science veri tabanında yayımlanan, duygusal emek ve kooperatifçilik ilişkisine odaklanan yayınlar incelenmiştir. Anahtar kelime eşleşmeleri, eş-yazarlık analizleri, kavramsal kümeler ve coğrafi dağılımlar VOSviewer aracılığıyla analiz edilmiştir. Bulgular, duygusal emeğin kooperatifçilik literatüründe çoğunlukla liderlik, toplumsal cinsiyet, gönüllülük ve etik değerler bağlamında ele alındığını göstermektedir. Buna karşın, konunun hâlâ derinlemesine teorik çerçevelerle bütünleştirilemediği ve özellikle yönetim organizasyon alanında görece daha az işlendiği görülmektedir. Bu çalışma, literatürdeki kavramsal boşlukları ve yeni araştırma fırsatlarını ortaya koymakla kalmayıp, aynı zamanda kooperatifçilikte insan merkezli yönetim anlayışının daha bütüncül bir şekilde değerlendirilmesine katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: duygusal emek, kooperatifler, örgütsel davranış, bibliyometrik analiz

Jel kodları: D23, P13, M14

KADIN KOOPERATİFLERİNE YÖNELİK TUTUMLAR

Gülfiz ERGİN DEMİRDAĞ

Uşak Üniversitesi, İşletme Bölümü, gulfiz.demirdag@usak.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın temel amacı, alan yazınında kadın kooperatiflerine yönelik tutumları ölçmeye yönelik standart bir aracın eksikliğinden yola çıkarak, "Kadın Kooperatiflerine Yönelik Tutumlar Ölçeği (KKYT)"nin geçerliliğini ve güvenilirliğini test etmek amacıyla bir pilot çalışma yürütmektir.

Çevrimiçi anket yoluyla 111 kişiden 21 maddelik ölçek taslağı kullanılarak veri toplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin iki alt boyuttan oluştuğu ve yüksek bir iç tutarlılık ($\alpha=.98$) sergilediği görülmüştür. Bu bulgular, ölçeğin beklendiği gibi tutarlı bir yapıya sahip olduğunu ve kadın kooperatiflerine yönelik tutumları doğru bir şekilde ölçebildiğini göstermektedir.

Anahtar kelimeler: kadın kooperatifleri, tutum, kadın kooperatiflerine yönelik tutumlar

Jel kodları: J54, D23

KOOPERATİFLERDE LİDER-ÜYE ETKİLEŞİMİ VE ÖRGÜTSEL ÖZDEŞLEŞME İLİŞKİSİ

Gülfiz ERGİN DEMİRDAĞ

Uşak Üniversitesi, İşletme Bölümü, gulfiz.demirdag@usak.edu.tr

Gökçe DENİZ

Ayaş Meslek Yüksekokulu, Özel Güvenlik ve Koruma Programı, gokcedeniz@ankara.edu.tr

Enver AYDOĞAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İşletme Bölümü, enver.aydogan@hbv.edu.tr

Özet

Bu çalışma, kooperatiflerde örgütsel özdeşleşme ile lider-üye etkileşimi arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yürütülmüştür. Bu doğrultuda, Ege ve İç Anadolu Bölgesi'ndeki bir tarım kooperatifine bağlı kardeş kooperatiflerde çalışanların (N=41) örgütsel özdeşleşme ve lider-üye etkileşimi düzeyleri ölçülmüştür. Elde edilen bulgulara göre, erkek çalışanların örgütsel özdeşleşme düzeyi kadınlara kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca, lider-üye etkileşimi ile örgütsel özdeşleşme düzeyi arasında pozitif yönde, anlamlı ve güçlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, kooperatifçilik, lider-üye etkileşimi ve örgütsel özdeşleşme alan yazını bağlamında tartışılmıştır.

Anahtar kelimeler: lider üye etkileşimi, kooperatif, örgütsel özdeşleşme, tarım kooperatifleri

Jel kodları: J54, Q13, M10, D23

PLATFORM KOOPERATİFÇİLİĞİ: DİJİTAL EKONOMİDE ADİL VE SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR ALTERNATİF

Hakan UZUN

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, dr.uzun.hakan@gmail.com

Özet

Bu çalışma, dijital ekonomide hızla güç kazanan platform kapitalizminin yol açtığı sorunlara karşı, platform kooperatifçiliğini adil ve sürdürülebilir bir alternatif olarak ele almaktadır. Uber, Airbnb gibi merkeziyetçi dijital platformlar; düşük ücretler, sosyal güvence eksikliği, iş güvencesizliği ve algoritmik yönetim gibi yapısal sorunlarla dijital emekçilerin güvencesizliğini artırmaktadır. Çalışmada, platform kooperatiflerinin kolektif mülkiyet ve demokratik yönetim ilkeleri doğrultusunda bu sorunlara nasıl çözüm sunduğu analiz edilmektedir. Küresel ölçekte başarılı örnekler olarak değerlendirilen Stocksy, CoopCycle ve Fairbnb gibi platform kooperatifleri üzerinden, bu yapıların iş modelleri, sağladıkları faydalar ve karşılaştıkları zorluklar incelenmiştir. Ardından Türkiye'deki dijital ekonomi ve kooperatifçilik ekosistemi değerlendirilmiş; platform kooperatifçiliğinin yerel ölçekte uygulanabilirliği, potansiyeli ve karşılaştığı yasal, altyapısal ve finansal engeller tartışılmıştır. Ayrıca yapay zekâ, blok zinciri gibi yeni teknolojilerin kooperatif yapılarına katkıları ile dijital sendikalaşma gibi yenilikçi yaklaşımlar ele alınmıştır. Türkiye bağlamında platform kooperatifçiliğinin gelişimini destekleyici nitelikte yasal, finansal, altyapısal ve eğitim temelli politika önerilerine yer verilmiştir. Sonuç olarak, platform kooperatifçiliğinin dijital emekçilerin mülkiyet hakkını ve katılımcı yönetişimini güçlendiren, daha adil bir dijital ekonomi için dönüştürücü bir potansiyele sahip olduğu savunulmaktadır.

Anahtar kelimeler: platform kooperatifçiliği, dijital emek, platform kapitalizmi, kooperatif yönetişimi

Jel kodları: L86, J54, P13, O33, J21

KONJÖKTÜR VE ÜST POLİTİKA BELGELERİNİN TÜRKİYE’DE KOOPERATİFÇİLİK ÜZERİNE ETKİSİ

Hayati BAŞARAN

Ticaret Bakanlığı, H.Basaran@ticaret.gov.tr

Nursel SÜZANER KILIÇ

Balıkesir Büyükşehir Belediye Başkanlığı, suzanernursel@gmail.com

Özet

Türk toplumlarında ekonomik ve sosyal dayanışma ilişkileri her dönem sürdürülüyor olsa da çağdaş anlamda kooperatifçiliğin temel prensip ve ilkeleri çerçevesinde kurumsal yapıların ortaya çıkması Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemine rastlamaktadır. Türk tarihinde kooperatifçilik hareketinin, Mithat Paşa’nın kurduğu “Memleket Sandıkları” ile başladığı kabul edilmektedir. Mithat Paşa ile atılan bu adım Cumhuriyet döneminde de düşünsel olarak gelişmiş, hemen her sektörde uygulamada alanı bulmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında ekonomik yapının özelliği dikkate alınarak tarımsal alanda faaliyet gösteren kooperatiflere yönelik yasal düzenlemeler yapılmıştır. Ekonomik ve sosyal planlama döneminde kırsal alanda üretimi artırmak, kentlerde istihdam oluşturmak amacıyla birtakım politikalar geliştirilmiştir. 1963 yılında uygulamaya giren Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ve yıllık programlarda kooperatifçilik başlıkları oluşturulmuş ve kooperatif faaliyetleri ekonomi programlarına yansıtılmıştır. Kalkınma planı hedeflerine uygun olarak 1969 yılında 1163 Sayılı “Kooperatifler Kanunu” çıkarılmıştır. 2000’li yıllarda Türkiye, birçok alanda program esaslı politikalarla sektörleri yönetmiştir. 2000 ve 2001 ekonomi ve mali krizlerinde uygulanan istikrar programlarında tarımsal kooperatiflerin merkezi bütçeye oluşturduğu mali yükten kurtulmak için yapısal kriter olarak tarımsal amaçlı kooperatiflerde yeniden yapılanma çalışmaları başlatılmıştır. Bu kapsamda ilk olarak 2000 yılında 4572 sayılı “Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun” çıkarılmıştır. Dokuzuncu BYKP ve OVP gibi üst politika belgelerinde ortaya konan hedefler de gözetilerek kooperatifçilikte somut hedefleri olan bir “Stratejik Plan” ve uygulamaya yönelik “Eylem Planı” 2012 yılında yürürlüğe konulmuştur. Konjöktür ve kalkınma planları gibi üst politika belgeleri kooperatifçilik üzerinde önemli ölçüde belirleyici olmuştur. Nitekim Türk Kooperatifçilik Kurumunun geleneksel olarak belirli aralıklarla topladığı “kooperatifçilik kongreleri” de Türkiye’nin gündemine uygun “temaları” çalışma konusu yapmıştır: Birinci Milletlerarası Kooperatifçilik Kongresi 1944 yılında konjonktüre uygun olarak “Kooperatiflerin Mahiyeti ve Ekonomideki Rolü” temasıyla toplanmışken, 1947 yılında toplanan İkinci Milletlerarası Kooperatifçilik Kongresinin teması da konjonktüre uygun olarak “Türk Kooperatifçilik Kanun Tasarısı” olmuştur. 2025 yılında yürürlükte olan On İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ve Orta Vadeli Programda da kooperatiflerin etkinliğini artırmaya yönelik amaç ve hedefler belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: konjöktür, kooperatifçilik, beş yıllık kalkınma planları, orta vadeli program

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİNDE KOOPERATİFÇİLİĞİN DÜŞÜNSEL GELİŞİMİ

Hayati BAŞARAN

T.C. Ticaret Bakanlığı, hayatibasaran@gmail.com

Serap TOPAL

KKTC DPÖ Sosyal Planlama Dairesi, serap.topal@dpo.gov.ct.tr

Özet

Tarihsel olarak Türklerin kooperatifçilik faaliyetinin Osmanlı Döneminde kurulan Memleket Sandıklarıyla başladığı kabul edilmektedir. Memleket Sandıklarının düşünsel temelini küçük çiftçilerin finansal sorunlarına çözüm üretmek ve ürün pazarlamasını kolaylaştırmak oluşturmaktadır. İngiliz Sömürge Yönetiminde Kıbrıs'ta kurulan ilk kredi kooperatifinin de amacını ve düşünsel temelini köylülerin finansal sorunlarına çözüm üretmek ve ürün pazarlama faaliyetlerini etkinleştirmek oluşturmaktadır. Osmanlı'da Memleket Sandıkları önce Menafi Sandıklarına sonra Ziraat Bankasına dönüşürken, Kıbrıs'ta da, kredi kooperatif şirketleri bu gelişmeye benzer olarak Kooperatif Merkez Bankasına dönüşmüştür. Yüzyılı aşan deneyimleriyle kooperatiflerin Kıbrıs'ta, ekonomik gelişme ve toplumsal kalkınma üzerine dönemselsel olarak farklılaşan etkileri olmuştur. Kırsal alanda yaşadıkları ve gelirlerini ağırlıklı olarak tarımsal faaliyetlerden edindikleri dönemlerde Kıbrıslı Türkler için kooperatifler, dayanışmanın ve ortak hareket etmenin buluşma yerleri olmuştur. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti günümüzde siyasi olarak tanınmayan bir ülkedir. Bu durum zamanla bireylerin kendilerine güvenlerini kaybetmelerine neden olmaktadır. Kooperatifçilik; bireylerin küçük tasarruflarıyla ihtiyaçlarının karşılanmasına katkıda bulunurken aynı zamanda kendine güvenen, zorluklar karşısında yılmayan bireylerden oluşan toplumların ortaya çıkmasına da yardımcı olmaktadır. Özellikle tarım sektörünün içinde bulunduğu iktisadi sorunlara çözüm üretmede ve toplumsal dayanışmayı geniş kitlelere ulaştırma da kooperatiflerin alternatif model olarak geliştirilmesi önemli olacaktır.

Anahtar kelimeler: kooperatifçilik, kuzey kıbrıs türk cumhuriyeti, toplumsal dayanışma, kooperatif bankacılığı

KOOPERATİFLERDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM: ULUSLARARASI UYGULAMALARDAN TÜRKİYE İÇİN STRATEJİ ÖNERİLERİ

Hüseyin Tayyar GÜLDAL

Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, e-posta: htguldal@ankara.edu.tr

Özet

Bu çalışma, tarım kooperatiflerinde dijital dönüşüm stratejilerini incelemeyi amaçlamakta ve bu kapsamda Hollanda'da JoinData, Almanya'da AGRAVIS/Raiffeisen, ABD'de Land O'Lakes ve Finlandiya'da Valio kooperatifleri örnek olay olarak ele alınmaktadır. Söz konusu kooperatifler, veri paylaşım platformları, bulut tabanlı Kurumsal Kaynak Planlama sistemleri (ERP), yapay zekâ destekli karar destek araçları, izlenebilirlik sistemleri ve dijital ticaret platformları gibi teknolojileri kurumsal işleyişlerine başarıyla entegre etmişlerdir. Çalışmada ele alınan her bir örnek kooperatifin teknolojik altyapısı, işlevsel çıktıları ve organizasyonel başarı koşulları ile Türkiye'deki tarım kooperatiflerinin mevcut dijitalleşme düzeyi birlikte değerlendirilmiştir. Bulgular, Türkiye'de dijital tarım uygulamalarının benimsenmesinin sınırlı kaldığını ve kooperatiflerin dijitalleşme sürecinde parçalı ve sınırlı ilerlemeler kaydettiğini göstermektedir. Tarım Kredi Kooperatifleri, Pankobirlik ve Tire Süt Kooperatifi gibi bazı büyük ölçekli örneklerde dijital altyapı, mobil uygulamalar ve e-ödeme sistemleri gibi alanlarda gelişmeler kaydedilmiş olsa da; veri yönetimi, karar destek sistemleri ve bütünsel dijital ekosistemlerin oluşturulması açısından bu uygulamalar halen başlangıç düzeyindedir. Kadın kooperatifleri ve yerel girişimlerin de dahil olduğu yeni nesil oluşumlar ise dijital pazarlama ve izlenebilirlik konularında potansiyel taşımakla birlikte, yaygın bir dijital olgunluk düzeyine henüz ulaşamamıştır. Uluslararası örneklerin ortak başarı koşulları arasında; veriye dayalı yönetim yapılarının kurulması, dijital araçların kurumsal karar süreçlerine entegre edilmesi ve ulusal düzeyde tutarlı bir dijitalleşme stratejisi çerçevesinde hareket edilmesi öne çıkmaktadır. Türkiye'de ise veri standardizasyonu, yazılım entegrasyonu ve kurumsal eşgüdüm gibi alanlarda önemli yapısal eksiklikler göze çarpmaktadır. Bu nedenle önerilen stratejiler; kooperatifler arası ortak dijital platformların kurulması, ulusal düzeyde dijitalleşmeyi yönlendiren politikaların geliştirilmesi, kooperatif ortaklarının dijitalleşmeyi benimseyici uygulamaların ve eğitimlerin artırılması, kurumlar arası uyum mekanizmalarının güçlendirilmesi yönündedir. Sürecin başarısı, kooperatiflerin aktif katılımı, Tarım ve Orman Bakanlığı'nın politika ve entegrasyon desteği, üniversitelerin teknik danışmanlığı, teknoloji firmalarının altyapı çözümleri ve kalkınma ajansları ile fon sağlayıcı kuruluşların finansal katkılarıyla mümkün olabilecektir.

Anahtar kelimeler: veri temelli analiz, kırsal inovasyon, tarım 4.0, dijital tarım

Jel kodları: Q13, Q16

GREENWASHING İLE MÜCADELEDE KOOPERATİFLERİN GÜVEN AVANTAJI

Irmak Ece GÖKÇE

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, irmakecegokce@gmail.com

Özet

Günümüzde birçok büyük marka, sürdürülebilirlik söylemlerini pazarlama stratejilerinin merkezine yerleştirmekte, ancak bu söylemler çoğu zaman yüzeysel kalmakta ve ‘‘greenwashing’’ olarak adlandırılan yanıltıcı uygulamalara dönüşmektedir. Bu durum tüketici güvenini zedelemekte ve etik tüketime yönelik beklentilerin karşılanamamasına yol açmaktadır. Moda, kozmetik ve gıda sektörlerinde görülen örnekler, tüketicilerin yeşil etiketlere karşı artan şüpheciliğini güçlendirmektedir (Gleim & Lawson, 2014).

Bu noktada kooperatifler, üretim ve pazarlama yaklaşımlarıyla önemli bir alternatif olarak öne çıkmaktadır. Yerellik, şeffaflık, katılımcılık ve sosyal etkiyi merkeze alan yapıları sayesinde kooperatifler, tüketici gözünde daha güvenilir ve samimi bir sürdürülebilirlik söylemi geliştirebilmektedir. Greenwashing’ın yaygınlaştığı günümüzde, kooperatiflerin etik duruşları ve toplumsal fayda odaklı üretim felsefeleri, marka güveni açısından ciddi bir avantaj sunmaktadır (Novkovic, 2008).

Bu bildiride, kooperatiflerin greenwashing’e karşı güven odağı olarak konumlanma potansiyeli ele alınacak; tüketici eğilimleriyle uyumlu iletişim stratejilerine ilişkin öneriler sunulacaktır. Böylece, kooperatiflerin hem pazarda farklılaşma hem de tüketici güvenini yeniden inşa etme noktasında oynayabileceği rol ortaya konacaktır.

Anahtar kelimeler: greenwashing, kooperatifler, tüketici güveni, etik tüketim, sürdürülebilirlik

BİST VE KGK YAKLAŞIMLARIYLA KURUMSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK FAALİYETLERİNİN DENETİMİ VE RAPORLANMASININ PAY PİYASALARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: XUSR, XSD25 VE XUTUM ENDEKSLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Mehmet ARSLAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Finansal Bilimler Fakültesi, mehmet.arslan@hbv.edu.tr

Abdurrahman OKUR

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Finansal Bilimler Fakültesi, a.okur@hbv.edu.tr

Elçin ATAY

İLBANK Uzman

Özet

İş dünyasında sürdürülebilirlik, sadece çevresel bir gereklilik değil, aynı zamanda stratejik bir rekabet avantajı olarak değerlendirilmektedir. Sürdürülebilirlik uygulamaları, işletmelerin marka itibarını artırmak, paydaş güvenini kazanmak ve uzun vadeli ekonomik başarı sağlamak açısından kritik bir role sahiptir. Özellikle çevre dostu üretim ve enerji tasarrufu gibi uygulamalar, işletmelerin maliyetlerini azaltarak rekabet avantajı elde etmelerine olanak tanımaktadır (Borsa İstanbul, 2020). Buna ek olarak, yatırımcılar açısından sürdürülebilirlik, ekonomik getirilerin yanı sıra sosyal sorumluluk ve çevresel duyarlılık gibi unsurların da dikkate alınmasını gerektiren bir kavramdır. Günümüzde, yatırım kararları yalnızca finansal performansa dayanmamakta; çevresel ve sosyal faktörler de önemli kriterler arasında yer almaktadır.

Türkiye’de kurumsal sürdürülebilirlik uygulamaları, Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik Endeksi (BIST) ile önemli bir ivme kazanmıştır. BIST Sürdürülebilirlik Endeksi, şirketlerin çevresel, sosyal ve yönetim performanslarını ölçerek yatırımcılara rehberlik etmeyi amaçlamaktadır. Bu endeks, şirketlerin sürdürülebilirlik uygulamalarını geliştirerek uluslararası standartlara uygun raporlama yapmalarını teşvik eder. Şirketlerin endekse dahil olabilmesi için belirli kriterleri karşılaması gerekmektedir; bu da sürdürülebilirlik hedeflerini benimseyen şirketlerin itibarını artırır.

Bu çalışma, Borsa İstanbul (BIST) ve Kamu Gözetimi Kurumu (KGK) yaklaşımlarıyla kurumsal sürdürülebilirlik faaliyetlerinin denetimi ve raporlanmasının, Türkiye’deki pay piyasaları üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında, BIST Sürdürülebilirlik Endeksi (XUSR), BIST Sürdürülebilirlik 25 Endeksi (XSD25) ve BIST TUM Endeksi (XUTUM) verileri karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. 2024 yılının son çeyreğine ait günlük veriler kullanılarak ARDL modelleri, ADF birim kök testi ve regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları, XUSR ve XSD25 endekslerinin BIST Bileşik Endeksi (XUTUM) ile güçlü bir pozitif ilişkiye sahip olduğunu göstermiştir. Bu endekslerin beta katsayılarının 1’den büyük olması, sürdürülebilirlik temalı şirketlerin piyasa riskine kıyasla daha yüksek bir volatiliteye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Kısa vadede sürdürülebilirlik endekslerinin geçmiş performanslarının negatif etkisi tespit edilse de uzun vadede piyasa genelindeki pozitif etkilerinin belirginleştiği gözlemlenmiştir. Bu çalışma, sürdürülebilirlik uygulamalarının yatırımcılar için önemli bir kriter haline geldiğini ve bu faaliyetlerin şirketlerin piyasa değerini artırma potansiyeli taşıdığını vurgulamaktadır. Elde edilen bulgular doğrultusunda, yatırım stratejilerinin uzun vadeye odaklanması, sürdürülebilirlik raporlamalarının standartlaştırılması ve ESG kriterlerine yönelik farkındalığın artırılması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: sürdürülebilirlik, finans, BIST

DİJİTAL PAZARDAKİ KOOPERATİFLERE KARŞI TÜKETİCİ ALGISI: ANKARA İLİ ÖRNEĞİ

Mehmet BAŞ

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü mehmet.bas@hbv.edu.tr

Sebahat Aybike ÖZER

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, saybikeozer@gmail.com

Özet

Dijital pazarların yükselişi ve yenilikçi iş modellerinin benimsenmesi, işletmelerin dijital dönüşüme hızlı bir şekilde uyum sağlamasını gerekli kılmıştır. Kooperatifler ise dijital dönüşüm sürecinde dijitalleşme adımlarını atmaya devam etmektedir. Pandemi süreciyle birlikte kooperatifler ve diğer işletmelerin e-ticarete yönelimi hız kazanmış, bu durum tüketim anlayışında köklü bir değişimi beraberinde getirmiştir. Geleneksel tüketim alışkanlıkları önemli ölçüde sarsılmış, tüketiciler dijital ortamlarda alışveriş yapmaya yönelmiştir. Kooperatiflerin dijital platformlara entegre olması, onların ekonomik olarak daha sürdürülebilir bir yapıya kavuşmalarına ve pazar alanlarını genişletmelerine katkı sağlayabilmektedir. Geleneksel ticaretin kısıtlarını geride bırakan e-ticaret, kooperatiflerin daha geniş bir tüketici kitlesine erişmesine ve ürünlerini daha yaygın bir şekilde tanıtmasına olanak tanımaktadır. Bu dönüşüm çerçevesinde, dijital pazarda yer almaya çalışan kooperatif markalarının, tüketicilerin satın alma davranışlarını ve bu davranışları şekillendiren etkenleri doğru bir şekilde analiz ederek stratejik adımlar atmaları gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı, tüketicilerin dijital mecralarda kooperatif markalı ürünleri satın alma eğilimlerini şekillendiren etkenler ile söz konusu ürünlere yönelik algılarını ortaya koymaktır. Araştırmada e-ticaret platformları aracılığıyla kooperatif markalı ürünlerin tercih edilmesinde rol oynayan temel belirleyiciler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmanın verileri, Ankara ilinde yaşayan ve çevrim içi alışveriş deneyimine sahip tüketicilere uygulanan anket çalışması ile elde edilmiştir.

Anahtar kelimeler: dijital pazar, e-ticaret, kooperatif, tüketici algısı, pazarlama stratejisi

HAZIR GİYİM SEKTÖRÜNDE MARKALARIN PAZARLAMA AKTİVİTELERİNİN TÜKETİCİ ALGISINA ETKİSİ: INSTAGRAM ÖRNEĞİ

Mehmet Kağan ÖZER

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, kaganozer3@gmail.com

Mehmet BAŞ

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü mehmet.bas@hbv.edu.tr

Özet

Teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte dijital ortam kullanıcılarının sayısında da belirgin bir artış yaşanmıştır. Bu gelişmeler sonucunda sosyal medya platformları önemli bir değişim sürecine girmiştir. Özellikle internet erişiminin mobil cihazlar, akıllı telefonlar ve tabletler aracılığıyla her an her yerden sağlanabilir hâle gelmesi, kullanıcıların zaman ve mekân kısıtlaması olmaksızın çevrim içi ortamlara erişimini kolaylaştırmıştır. Bu durum, tüketicilerin sosyal medya aracılığıyla alışveriş yapmalarının ve tercihlerinde faydalanmalarının da önünü açmıştır. Söz konusu sosyal medya platformlarından biri olan Instagramın, alışveriş tercihlerini belirlemede kullanıcılar tarafından giderek daha fazla etkili olduğu görülmektedir. Bu nedenle markalar, dijital ortamda öne çıkabilmek adına farklı stratejiler geliştirmektedir. Instagram, e-ticaret için tüketicilerle etkili ve görsel odaklı bir iletişim kurma konusunda eşsiz imkânlar sunmaktadır. Bu platformda gerçekleştirilen paylaşımlarda, firmanın kendine özgü bir tanıtım dili geliştirmesi temel unsurlardan biridir. Yaratıcılığını öne çıkaran işletmeler, kullanıcıların ilgisini daha kolay çekmekte ve etkileşim düzeylerini artırabilmektedir. Günümüzde Instagram, e-ticarete öne çıkan bir konuma gelmiş; markalar açısından ise hem tanıtım ve tutundurma faaliyetlerinin yaygınlaştırılması hem de satış hacmi ile pazar payının artırılması bakımından stratejik bir araç hâline dönüşmüştür.

Pazarlama faaliyetlerinin tüketici algısı üzerindeki etkisinin ortaya konulması, hem tüketici davranışlarının anlaşılmasına hem de marka iletişiminin etkinliğinin artırılmasına katkı sunmaktadır. Bu araştırmada hazır giyim markalarının Instagram’ da yürütülen pazarlama faaliyetlerinin tüketici algısına etkileri analiz edilmiştir. Bu araştırmanın evrenini Ankara ilinde ikamet eden 18-70 yaş arası instagram kullanan kişiler oluşturmaktadır. Bu doğrultuda, çalışmada öncelikle konuya ilişkin kavramsal ve kuramsal altyapıya yer verilmiştir. Daha sonra araştırmada anketlerden elde edilen veriler istatistiksel analize tabi tutulmuştur.

Anahtar kelimeler: sosyal medya pazarlaması, marka, tüketici, tüketici algısı, pazarlama stratejisi

SİGORTA SEKTÖRÜNDE REGTECH VE SUPTECH UYGULAMALARI: REGÜLASYON VE DENETİMDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM

Merve EMİRCAN GÜLERYÜZ

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Finansal Bilimler Fakültesi, merve.emircan@hbv.edu.tr

Emine ÖNER KAYA

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Finansal Bilimler Fakültesi, emine.oner@hbv.edu.tr

Özet

Sigorta sektörü, finansal hizmetleri yeniden şekillendiren FinTech'in bir parçası olarak hızlı bir dijital dönüşüm sürecindedir. FinTech genel olarak finansal hizmetlerin sunumunda teknolojinin kullanımını ifade ederken, InsurTech ise sigortacılık sektörüne özgü poliçe fiyatlandırma, hasar yönetimi gibi süreçlerin dijitalleşmesini ifade etmektedir. Bu gelişmeler, sigorta şirketlerinin daha verimli, şeffaf ve müşteri ihtiyaçlarına daha duyarlı hale gelmesini sağlayan yapay zeka, büyük veri analitiği, blok zinciri ve dijital platformlar gibi yenilikler tarafından desteklenmektedir. Ancak hizmet sunumundaki yenilikler tek başına piyasa istikrarını sağlamada yetersiz kalmaktadır. Düzenleyici gerekliliklerin giderek daha karmaşık hale gelmesi ve risklerin çeşitliğinin giderek artmasıyla, regülasyon teknolojisi (RegTech) ve denetim teknolojisi (SupTech) kavramları da kritik önem kazanmıştır.

RegTech, giderek karmaşık hale gelen yasal düzenlemelerin ve uyum süreçlerinin yönetimi için geliştirilen teknolojilerin tamamını ifade etmektedir. Sigortacılık sektörü için ise şirketlerin düzenleyici yükümlülüklerini daha etkili bir şekilde yerine getirmelerine yardımcı olan dijital çözümleri ifade etmektedir. Solvency, sermaye yeterlilikleri, tüketicilerin korunması ve kara para aklamanın önlenmesi gibi yoğun düzenlemelerin yer aldığı bu sektörde RegTech, geleneksel süreçlerin sağlayamadığı otomasyonu ve doğruluğu sunabilmektedir. Örneğin elektronik müşteri tanıma sistemleri, müşteri kabul sürecini kolaylaştırmakta, doğal dil işleme araçları poliçelerin teminat içerikleri ve kapsamı açısından taranmasını sağlamakta ve otomatik raporlama sistemleri, finansal verilerin denetim organlarına gerçek zamanlı olarak iletilmesini sağlamaktadır. Bu gelişmeler, insan hatalarını en aza indirerek uyum maliyetlerinin azalmasına, sigorta şirketleri ile poliçe sahipleri arasındaki güvenin artmasına ve rekabet avantajı sağlanmasına katkıda bulunmaktadır. Bu gelişmelere paralel olarak, denetim otoriteleri de giderek karmaşıklaşan sigorta sektörünü izlemede ve denetlemede artan zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Siber saldırılar, iklimle ilgili felaketler ve finansal kurumlar arasındaki sistemik bağımlılıklar gibi yeni risk türlerinin ortaya çıkması, düzenleyicilerin geleneksel denetimlerin ötesine geçmelerini gerektirmektedir. SupTech, denetim organlarına önleyici denetim için gelişmiş araçlar sağlamaktadır. Gerçek zamanlı veri analizi sayesinde düzenleyiciler, sektör genelinde finansal durumu ve hasar oranlarını izleyebilmekte, yapay zekayı kullanarak suistimale işaret edebilecek anormal durumları tespit edebilmekte ve böylece ortaya çıkan riskler kriz haline gelmeden yönetilebilmektedir.

Tüm bu gelişmeler, iklim değişikliği ve siber tehditler gibi ortaya çıkan yeni riskleri ele alabilen, daha dayanıklı, şeffaf ve hesap verebilir bir sigorta sektörüne katkıda bulunmaktadır. Teknoloji gelişmeye devam ettikçe, dijital dönüşümü güven ve istikrar ile sağlamak giderek zorlaşacaktır. Bu denge ancak InsurTech, RegTech ve SupTech'in ortak evrimi ile mümkün olabilecektir.

Anahtar kelimeler: FinTech, InsurTech, regülasyon teknolojisi, denetim teknolojisi

Jel Kodları: G22

KAPASİTE GELİŞTİRME EĞİTİMLERİYLE KADIN KOOPERATİFLERİNDE KURUMSAL VE TOPLUMSAL DÖNÜŞÜM

Merve KAYAOKAY

Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları ABD, info@mervekayaokay.com

Özet

Kooperatifler, ekonomik kalkınmanın yerel aktörleri olarak topluluk temelli dayanışmayı, ortak üretimi ve adil paylaşımı teşvik eden önemli yapılardır. Özellikle kadınların, gençlerin ve kırılgan grupların güçlendirilmesinde etkili bir araç olarak değerlendirilen kooperatiflerin sürdürülebilirliği, yalnızca yasal mevzuata uygunlukla değil; aynı zamanda kurumsal kapasitenin, yönetim becerilerinin ve toplumsal farkındalığın gelişimiyle doğrudan ilişkilidir.

Bu bağlamda, kapasite geliştirme eğitimleri kooperatiflerin hem iç işleyişini hem de dışa dönük etki alanlarını güçlendiren kritik müdahale alanlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Yönetim becerilerinden finansal okuryazarlığa, proje hazırlamadan etkili iletişime kadar geniş bir yelpazede sunulan bu eğitimler, kooperatif üyelerinin karar alma süreçlerine daha etkin katılımını ve örgütsel dayanıklılığın artmasını mümkün kılmaktadır.

Kadın kooperatifi kavramı, kuruluş ve işletim sürecinin tamamen kadınlar tarafından yürütüldüğü kooperatifler için kullanılmaktadır. Dolayısıyla kadın kooperatifleri tabandan örgütlenen bir yapı olarak tanımlanabilir. Kadınların -özellikle de üretim/hizmet sürecinde ağırlıkta olduğu kooperatiflerin tarihi eskiye dayansa da Türkiye’de kadın kooperatiflerinin görünürlüğü ve sayıları son yıllarda artmıştır. Bunun öne çıkan sebebi, kooperatiflerin kadınların güçlenmesinin ve kadın istihdamının artırılmasının motivasyonu olarak görülmeye başlanmasıdır. Ayrıca, Türkiye’de Kadın Kooperatifleri 1174 kadınların kooperatifleşmesi için STK’lar, bakanlıklar, yerel yönetimler, çeşitli kamu kuruluşları ve uluslararası kuruluşlarca desteklenmeleridir. Bu destekler çoğu zaman kooperatiflere üretim yeri tahsis edilmesi ve meslek edindirme eğitimlerinin verilmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu artışın arkasında yatan temel neden, kadınlara yönelik istihdam yaratma, yoksullukla mücadele gibi alanlardaki temel politika aracının kadın kooperatifleri olarak görülmesidir.

Bu bağlamda, kadın kooperatiflerinin sürdürülebilirliği ve etki alanının genişlemesi, yalnızca yapısal desteklerle değil; aynı zamanda sürekli, kapsayıcı ve ihtiyaç temelli kapasite geliştirme süreçlerinin etkin şekilde kurgulanmasına bağlıdır.

Bu bildiride uygulamalar örneği olarak T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ve T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı ortaklığında yürütülen “Kooperatifler Yoluyla Kadınların Güçlendirilmesi için Teknik Yardım Projesi” (WOMENCOOP) kapsamında gerçekleştirilen saha çalışmaları ve eğitim uygulamalarına değinilmiştir.

Türkiye genelinde farklı illerde uygulanan “Kooperatifçilik ve Temel Esasları”, “Kooperatif İşletmeciliği”, “İletişim ve İşbirliği”, “Gıda Güvenilirliği”, “Kaynak Yaratma ve Proje Yazımı” başlıklı eğitimler ile eşzamanlı yürütülen mentorluk çalışmaları, kooperatif üyelerinin bilgi düzeyini artırmakla kalmamış; aynı zamanda uygulamalı ve deneyim temelli öğrenme süreçleriyle katılımcıların pratik becerilerini geliştirmelerine olanak tanımıştır.

Deneyim aktarımına ve kolektif öğrenmeye dayanan bu eğitim ve farkındalık faaliyetleri, bireysel kapasite gelişiminin ötesinde kooperatiflerin kurumsal dayanıklılığına, yönetim yapılarının güçlenmesine ve ortak amaçlar etrafında kolektif hareket kabiliyetinin artmasına önemli katkılar sağlamıştır.

Sonuç olarak, kooperatifçiliğin güçlendirilmesi ve toplumsal etkisinin artırılması açısından, sistematik kapasite geliştirme eğitimlerinin yaygınlaştırılması ve iyi uygulamaların paylaşılması büyük önem taşımaktadır.

Anahtar kelimeler: kooperatifçilik, kadın kooperatifleri, kapasite geliştirme eğitimleri, sürdürülebilir kalkınma amaçları

Jel Kodları: J16, 015

KOOPERATİF İŞLETMELERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİR PAZARLAMA VE MUHASEBE UYGULAMALARINDA YAPAY ZEKANIN STRATEJİK ENTEGRASYONU: ÜLKELER ARASI KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Murat BAŞAL

İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul Gelişim Meslek Yüksekokulu, Lojistik Bölümü, mbasal@gelisim.edu.tr

Nurettin PARILTI

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, nurettin.parilti@hbv.edu.tr

Emel SARAÇ

Ostim Teknik Üniversitesi, emel.sarac@ostimteknik.edu.tr

Özet

Bu çalışma, kooperatif işletmelerin sürdürülebilir pazarlama ve muhasebe uygulamalarında yapay zekâ (YZ) entegrasyonunun stratejik boyutlarını ve bu entegrasyonun farklı ülkelerdeki kurumsal ve kültürel bağlamlarda nasıl şekillendiğini karşılaştırmalı bir perspektiften incelemektedir. Araştırmanın çıkış noktası, pazarlama ve muhasebe alanlarının literatürde çoğunlukla birbirinden bağımsız ele alınmasına karşın, YZ'nin bu iki alanı bütüncül bir stratejik çerçevede dönüştürme potansiyeline dair ampirik bulguların sınırlı olmasıdır. Kooperatiflerin demokratik yönetim yapıları, toplumsal faydayı önceleyen iş modelleri ve sürdürülebilirlik misyonları, bu bağlamda özgün bir araştırma zemini sunmaktadır. Kuramsal çerçevede YZ, pazarlamada müşteri davranışlarını öngörme, kişiselleştirilmiş stratejiler geliştirme ve kaynak verimliliğini artırma; muhasebede ise finansal şeffaflık, risk yönetimi ve stratejik karar destek sistemlerini güçlendirme kapasitesiyle değerlendirilmektedir. Bu araştırma, söz konusu iki alanı ayrı ayrı değil, sürdürülebilir değer yaratımı perspektifiyle bütüncül biçimde ele alarak literatüre özgün katkı sağlamaktadır. Yöntemsel olarak, farklı ülkelerde faaliyet gösteren kooperatiflerden elde edilen nicel ve nitel veriler çok katmanlı biçimde analiz edilmiştir. Nicel kısımda yapısal eşitlik modellemesi (SEM) ve çok değişkenli istatistiksel yöntemler kullanılarak YZ tabanlı uygulamaların pazarlama ve muhasebe performansı üzerindeki etkileri ölçülmüştür. Bulgular, YZ'nin pazarlamada müşteri ilişkilerini güçlendirdiğini, talep tahminlerini geliştirdiğini ve sürdürülebilir değer önerilerini kişiselleştirdiğini; muhasebede ise raporlama şeffaflığını, risk yönetimini ve kaynak tahsisini optimize ettiğini ortaya koymaktadır. Ülkeler arası karşılaştırma, gelişmiş ekonomilerde stratejik inovasyon ve rekabet avantajı, gelişmekte olan ekonomilerde ise operasyonel verimlilik ve maliyet kontrolünün öne çıktığını göstermektedir. Sonuçlar, teorik olarak pazarlama ve muhasebenin YZ entegrasyonu çerçevesinde sürdürülebilir değer yaratımı literatürüne katkı sağlamakta; uygulamalı olarak kooperatif yöneticilerine müşteri ilişkileri ve finansal süreçlerde YZ'nin stratejik kullanımına dair rehberlik sunmaktadır. Politika düzeyinde ise kamu ve uluslararası kurumlara kooperatiflerin YZ destekli sürdürülebilirlik stratejilerini teşvik edecek düzenlemeler geliştirme yönünde öneriler getirmektedir. Böylece araştırma, kooperatif işletmelerde YZ tabanlı stratejik entegrasyonun kapsamlı ve karşılaştırmalı bir değerlendirmesini sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: yapay zeka, kooperatif işletmeler, sürdürülebilir pazarlama, muhasebe, stratejik entegrasyon, karşılaştırmalı analiz, küresel sürdürülebilirlik

Jel Kodları: P13, M31, M41, O33

TÜKETİM KÜLTÜRÜ ELEŞTİRİSİ VE DÖNGÜSEL EKONOMİ: SOSYAL KOOPERATİFÇİLİK MODELİ ÜZERİNE KURAMSAL BİR DEĞERLENDİRME

Nermin KILIÇ AKOĞLAN

Sürdürülebilir Sanat Kadın Kooperatifi, nerminklc@gmail.com

Özet

Dünyamız, kitlesel üretim ve tüketim mantığına dayalı olan ekonomik sistemlerin tetiklediği çok boyutlu krizlerle karşı karşıyadır. İklim değişikliği, ekolojik yıkım ve toplumsal eşitsizlikler, yalnızca teknik değil kültürel ve etik zeminde bir dönüşüm ihtiyacına işaret etmektedir. Bu bağlamda döngüsel ekonomi yaklaşımı, kaynakların yeniden kullanımı ve atıkların minimize edilmesini hedefleyen bir model olarak sürdürülebilirlik tartışmalarında önemli bir konum edinmiştir. Ancak döngüsel ekonomi, tüketim kültürünün sorgulanmadan devam etmesi durumunda, mevcut krizin köklü nedenlerini dönüştürme kapasitesine sahip midir? Bu bildiri, döngüsel ekonominin güncel politika belgelerinde (BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, AB Yeşil Mutabakatı) öne çıkan teknik ve yönetsimsel boyutunu, tüketim kültürü eleştirisi perspektifinden tartışmaktadır. Güncel politika söylemleri ile tüketim kültürü eleştirisini kesiştirerek, sosyal kooperatifçiliğin sunduğu imkanlara potansiyellere dair kuramsal ve normatif bir tartışma ortaya konulması hedeflenmektedir. Çalışmanın temel iddiası, sürdürülebilirliğin yalnızca geleceğe yönelik bir teknik proje değil, aynı zamanda günümüzde hâkim olan kültürel pratiklerin dönüşümünü zorunlu kılan bir süreç olduğudur. Bu çerçevede, sosyal ekonomi ve özellikle sosyal kooperatifçilik modeli hem üretim hem de tüketim pratiklerinde topluluk temelli, adil ve ekolojik bir yaklaşım geliştirme imkânı sunmaktadır. Bildiride, sosyal kooperatifçiliğin döngüsel ekonomiyi salt teknik bir model olmaktan çıkararak toplumsal dönüşümle ilişkilendirilebilecek bir alternatif olarak nasıl konumlanabileceği kuramsal düzlemde değerlendirilecektir. Çalışma, sosyal ekonomi ekosisteminin geleceğini şekillendirecek kültürel boyutların görünür kılınmasına katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar kelimeler: tüketim kültürü, döngüsel ekonomi, sosyal kooperatifçilik, sürdürülebilirlik

Jel kodları: Q01, P13

DİJİTAL ÇAĞDA ENDÜSTRİ 4.0'IN KOOPERATİF İŞLETMELER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Nilüfer SERİNİKLİ

Trakya Üniversitesi, UUBYO Yönetim Bilişim Sistemleri, nserinikli@hotmail.com

Özet

Kooperatifler, sorun yaşayan kişiler (ortaklar) tarafından kurulan, bizzat ortaklar tarafından yönetilen ve denetlenen, demokratik yapıli örgütlerdir. Endüstri 4.0 sürecinin yaşandığı günümüzde kooperatiflerin rekabet edebilmesi sürdürülebilirliğinin sağlanması ve uzun süre ayakta kalabilmesi için dijitalleşme sürecine dahil olmaları gerekmektedir. Endüstri 4.0 sürecinin temelini oluşturan dijital teknolojilerin bazıları, dünyada ve Türkiye’de ki kooperatiflerin bir kısmı tarafından kullanılmaktadır. Endüstri 4.0, dijital teknolojileri (büyük büyük veri, bulut bilişim, nesnelerin interneti, siber fiziksel sistemler, simülasyon, akıllı robotlar, 3D yazıcılar, yapay zekâ gibi) kullanan ve dijitalleşme sürecine dahil olan kooperatiflerde verimliliğin artması, ortaklarla iletişimin daha hızlı olması, maliyetlerin düşürülmesi, enerji ve zaman gibi kıt kaynakları etkin ve verimli kullanması, çevreye dost, hatasız ve kaliteli üretim yapılmasına olanak sağlaması açısından kooperatifçiliğin yapısına, değerlerine ve ilkelerine uygun olduğu düşünülmektedir. Ancak, endüstri 4.0 sürecinin kooperatiflere sağladığı avantajlar gibi dezavantajları da bulunmaktadır. Özellikle kırsal alanlardaki kooperatiflerin internete erişiminin sınırlı olması, finansal olanaksızlık, teknoloji alt yapı yetersizliği ve bazı kooperatif ortaklarının dijital okuryazarlığının düşük olması nedeniyle, sözkonusu kooperatiflerin ve ortakların dijitalleşme kapsamı dışında kalmasına ve dijitalleşmenin yarattığı fırsatları yakalayamamasına neden olacaktır. Endüstri 4.0’ın getirdiği fırsatları değerlendirip, risklerini en aza indirebilmek için kooperatifler dijital stratejiler yapmalı, ortaklarına, yöneticilerine ve çalışanlarına dijital eğitimler vermeli ve dijital uçurum olduğu bölgelere devlet desteğinin sağlanması gerekmektedir.

Bu araştırmanın ana amacı Endüstri 4.0’ın kooperatif üzerindeki etkilerini ortaya koymak ve bu süreçte karşılaştığı risklere karşı çözüm önerileri sunmaktır. Araştırmanın alt amacı ise, kooperatiflerde dijitalleşme stratejilerinin neler olduğunu belirlemektir. Bu amaçlar doğrultusunda çalışmada literatür taraması yapılacak ve dijital teknolojileri kullanan kooperatif işletmeler örnek olayla ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: endüstri 4.0, dijitalleşme stratejileri, kooperatifler

Jel Kodları: L31, D23

YEŞİL DÖNÜŞÜM VE SİGORTA SEKTÖRÜ: SOSYAL EKONOMİ PERSPEKTİFİNDEN SÜRDÜRÜLEBİLİR SİGORTACILIK ÜRÜNLERİ

Nuriye VAROL GÖNEN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Finansal Bilimler Fakültesi, nuriye.varol@hbv.edu.tr

Haşim ÖZÜDOĞRU

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Finansal Bilimler Fakültesi, hasim.ozudogru@hbv.edu.tr

Özet

Dünya nüfusunun her geçen gün artış göstermesi nedeniyle doğal kaynakların hızla tükenmesi tehlikesi, iklim krizi ile tetiklenmiştir. Günümüzde çevresel sorunlardaki artış ve toplumların doğa ile ilişkilerinde yaşanan dönüşüm, sürdürülebilir kalkınma ve yeşil ekonominin benimsenmesine yol açmıştır. Yeşil ekonomi yalnızca çevresel zorlukları değil aynı zamanda sosyal eşitsizlik ve işsizlik gibi sosyoekonomik sorunları da ele almaktadır. Son yıllarda çevre stratejileri kapsamında daha kapsamlı hale gelen yeşil ekonomi bir dönüşüm stratejisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma sürecinde yalnızca hükümetlere değil, aynı zamanda şirketlere, finans sektörüne, sivil toplum kuruluşlarına ve diğer tüm paydaşlara önemli sorumluluklar düşmektedir. Finans sektöründe yer alan sigorta sektörünün temel faaliyet alanı riski anlamak, yönetmek ve transfer etmektir. Sektör, sağlamış olduğu bu koruma ile riskleri önleyerek ve azaltarak ekonominin sağlıklı bir şekilde devamlılığına katkı sunmakta olup ekonomik ve sosyal kalkınmayı teşvik etmede önemli bir rol oynamaktadır. Sürdürülebilirlik, geleceği güvence altına almak için bugünün risklerinin doğru anlaşılmasını gerektirmektedir. Sigorta sektörü de bu doğrultuda ekosistemdeki riskleri fark edip etkin bir şekilde yöneterek öncü bir rol üstlenmektedir. İklim değişikliği ve ekonomik dalgalanmaların etkilerinin giderek daha belirgin hale geldiği ülkemizde, sosyal ekonomi çerçevesinde tasarlanan sürdürülebilir sigorta ürünlerinin geliştirilmesi finansal istikrar için hem bir zorunluluk hem de bir fırsattır. Bu çalışmanın amacı, sürdürülebilir sigorta ürünlerini sosyal ekonomi perspektifinden değerlendirmektir. Bu dinamiklerin incelenmesi, sigorta sektörünün uzun vadeli sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmada nasıl aktif olarak rol alabileceğinin daha derinlemesine anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır. Çalışmada incelenen yeşil sigorta ürünlerinin afet risklerinin azaltılmasında ve afet sonrası toplumsal dayanıklılığın artırılmasında etkili olduğu görülmektedir. Buna ek olarak düşük gelir gruplarına yönelik geliştirilen mikro sigorta uygulamaları ile daha kapsayıcı bir koruma sağlanabilmektedir. Toplumun çevre dostu yatırımlara yönlendirilmesinde ve iklim değişikliği ile mücadelede katkı sunacağı düşünülen yeşil sigorta ürünleri hem dayanışma hem de risk paylaşımını sağlayarak toplumsal fayda sunmaktadır. Sürdürülebilir bir gelecek için bu sigorta ürünlerine ek olarak çevre dostu araç sigortaları ve yenilenebilir enerji yatırımlarına yönelik sigortalar gibi ürünlerin dünya genelinde yaygınlaştırılması önemlidir.

Anahtar kelimeler: yeşil sigortacılık, sürdürülebilir sigortacılık, sosyal ekonomi

Jel kodlar: G22, O1, Q01, Q54

BÜYÜK BUHRAN'DAN GÜNÜMÜZE MALİYE POLİTİKASI: KRİZLER, TARTIŞMALAR VE YENİ YÖNELİMLER

Özkan ZÜLFÜOĞLU

Marmara Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Maliye Bölümü, ozkanzulfuoglu@marmara.edu.tr

Özet

1929 Büyük Buhranı sonrasında teorik temelleri atılmaya başlayan maliye politikası, günümüze kadar geçen süreçte çeşitli tartışmalar ışığında önemli dönüşümler geçirmiştir. 1970'li yıllarda yaşanan stagflasyon tartışmaları bu dönüşümün kritik kırılma noktalarından biri olmuştur. 1980 sonrasında ise küreselleşme süreciyle birlikte finansal serbestleşme eğilimleri maliye politikası üzerinde belirleyici etkiler yaratmıştır. Bu dönemde devlet müdahalesinin azaltılmasına yönelik söylemler öne çıkarken, maliye politikasının kapsamı da giderek daraltılmıştır. Ancak 2008 küresel finans krizi sonrasında maliye politikası adeta bir “reenkarnasyon” sürecine girerek yeniden merkezi bir rol üstlenmiştir. Bu süreçte özellikle post-Keynesyen iktisat yaklaşımında vurgulanan hususlar günümüz tartışmalarının önemli odak noktalarından biri haline gelmiştir. Son dönemde ise küresel ölçekte yaşanan politik değişimler, artan enerji tartışmaları, yapay zekâ olgusu ve demografik dönüşümler, maliye politikasını etkileyen yeni dinamikler olarak ön plana çıkmaktadır. Bu çalışma, maliye politikasının dönüşümünü tarihsel bir süreçte incelemekte ardından geleceğine ilişkin değerlendirmeler sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: maliye politikası, post-keynesyen iktisat, kriz.

Jel kodları: E62, B22, G01

KADIN KOOPERATİFLERİNİN E-TİCARET SÜRECİ

Sebahat Aybike ÖZER

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, saybikeozer@gmail.com

Kadir ÖZER

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Finansal Bilimler Fakültesi, kadir.oz@hbv.edu.tr

Özet

Kadın kooperatifleri, kadın emeğinin örgütlü biçimde bir araya gelerek bireysel ve toplumsal ihtiyaçlara çözüm üretildiği yapılar olarak öne çıkmaktadır. Bu kooperatiflerde kadınlar, yerel ölçekte sınırlı kaynaklarla elde ettikleri ürünleri ortaklaşa çaba ile ekonomik ve sosyal değere dönüştürebilme olanağı bulmaktadır. Bu araştırmanın odak noktasını oluşturan kadın kooperatifleri, Türkiye’de giderek yaygınlaşmakta ve gelişim göstermektedir. Kadın girişimciler tarafından kurulan bu kooperatifler, kadın emeğini kolektif bir yapıda birleştirerek, kadınların ekonomik ve toplumsal alandaki güçlenmesini hedeflemekte; aynı zamanda yerel girişimcilik potansiyelini bölgesel kalkınma sürecine entegre etmeyi amaçlamaktadır. Son yıllarda değişen tüketici davranışları kadın kooperatiflerini de e-ticaret ve dijital pazar yerlerine girmek ve bu mecralarda bilinirliğini sağlamak mecburiyetinde bırakmıştır. Kooperatiflerin e-ticaret faaliyetlerine yönelmesiyle birlikte, geleneksel işleyiş biçimlerinde değişimler meydana gelmiş; bu yapılar dijital alanda gelişim göstermek üzere çeşitli adımlar atmaya başlamıştır. Bu çalışma kapsamında, e-ticaret faaliyetinde bulunan kadın kooperatiflerinin dijital pazara yönelme nedenleri, e-ticaretin sunduğu avantajlar ile bu süreçte karşılaştıkları temel sorunlar analiz edilerek ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma kapsamında, kooperatif sorumluları ile yapılan katılımcı gözlem doğrultusunda yarı yapılandırılmış ve açık uçlu sorulardan oluşan bir mülakat formu hazırlanmıştır. Görüşmeler sırasında katılımcıların verdikleri cevaplar hem detaylı biçimde not alınmış hem de ses kaydıyla kaydedilerek deşifre edilmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş; e-ticaret faaliyetinde bulunan kadın kooperatiflerinin dijital pazara yönelme nedenleri, bu alanda elde ettikleri avantajlar ve karşılaştıkları sorunlar derinlemesine anlaşılmaya çalışılmıştır. Elde edilen veriler, içerik analizi doğrultusunda kodlama yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir.

Anahtar kelimeler: kooperatifçilik, kadın kooperatifleri, dijital pazar, e- ticaret, tüketici tercihleri

YEŞİL OSB'LERDE EKOSİSTEME UYGUN KOOPERATİF KATILIMI

Sibel BİLGİN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Finansal Bilimler Fakültesi, b.sbel@hbv.edu.tr

Kamil Ufuk BİLGİN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, kamil.bilgin@hbv.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de kısa adı OSB olan “Organize Sanayi Bölgeleri”ne ilişkin Kanuna 2023’de, Yönetmeliğe ise 2024’de eklenen değişikliğe göre ortaya çıkan “Yeşil OSB”lerde, kooperatif katılımcılığın etkisini belirlemektir. Buna göre Yeşil OSB, “Kaynak ve enerji verimliliği, yalın üretim, endüstriyel atık işbirliği ve çevreye duyarlı uygulamaları ile öne çıkan; çevresel, ekonomik, sosyal ve yönetsel açıdan Bakanlıkça belirlenen ölçütler çerçevesinde TSE tarafından sertifikalandırılan OSB” olarak tanımlanmıştır. Aslında ilk kez 2000 yılında çıkarılan 4562 sayılı kanuna göre karma, ihtisas, tarıma dayalı ihtisas, özel ve islah olmak üzere 5 farklı statüde kurulan OSB’lerde, Türkiye’deki sanayi üretiminin %45’i gerçekleşmektedir. Bu olumlu gelişme, yeni OSB’lerin kurulmasına dayanak oluşturmaktadır. Buna göre şimdiye kadar Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’na bağlı olarak 81 ilde kurulan 369 OSB’ye, en son “Batman Tarıma Dayalı İhtisas Sera OSB”nin tüzel kişilik kazanmasıyla, Tarım ve Orman Bakanlığı’na bağlı OSB sayısı 45’e yükselmiş ve toplam OSB sayısı 414’e ulaşmıştır. Bu sayısal veriye nitelik açısından bakıldığında ise, İSO’nun “en büyük 500 sanayi kuruluşu” araştırmasında, 269 kuruluşun OSB bünyesinde yer alan kuruluşlar olduğunu belirtmek gerekir. Yeşil OSB’ler ise, çevre koruma ilkeleri doğrultusunda tasarlanmış ve işletilen bir sanayi bölgesi olup, enerji verimliliği, atık yönetimi, su kullanımı ve emisyon kullanımı gibi alanlarda sürdürülebilir uygulamaları teşvik eder; tüketicilerin bilinçli tercihler yapmasına imkan tanır. Diğer taraftan Yeşil OSB’lerdeki sanayi kuruluşları, ulusal ve uluslararası düzeyde çevre standartlarına uyum sağlamakta rekabet avantajı elde etmektedir.

Bu çalışmanın yöntemi, konuyla ilgili bilimsel teorik kaynakların taranmasının yanı sıra, OSB mevzuatı ile bakanlık tarafından uygulamaya ilişkin olarak elde edilen bilgi ve istatistiklerin incelenerek, değerlendirilmesine yönelik bir araştırma yöntemidir.

Bu çalışmanın bulguları, öncelikle OSB mevzuatına ve ülke genelindeki durumuna bakılarak belirlenen bilgilere dayanmaktadır. Buna göre OSB, “Sanayinin uygun görülen alanlarda yapılanmasını sağlamak, çarpık sanayileşme ve çevre sorunlarını önlemek, kentleşmeyi yönlendirmek, kaynakları rasyonel kullanmak, bilgi ve bilişim teknolojilerinden yararlanmak, sanayi türlerinin belirli bir plan dahilinde yerleştirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla; sınırları tasdik edilmiş arazi parçalarının imar planlarındaki oranlar dahilinde gerekli idari, sosyal ve teknik altyapı alanları ile küçük imalat ve tamirat, ticaret, eğitim ve sağlık alanları, teknoloji geliştirme bölgeleri ile donatılıp planlı bir şekilde ve belirli sistemler dahilinde sanayi için tahsis edilmesiyle oluşturulan ve bu Kanun hükümlerine göre işletilen mal ve hizmet üretim bölgelerini ifade etmektedir.”

Sonuç olarak ülkenin bölgesel kalkınma açısından başarılı sanayi politika araçlarından olan OSB’ler, ilk kez 1962 yılında Bursa’da kurulmuş ve tüm ülkeye yayılmıştır. OSB yatırımlarının çoğunluğu Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından izin verilen kuruluşlar olmak üzere, Tarım Bakanlığı, yerel yönetimler ve mesleki sivil toplum örgütlerince karşılanmaktadır. Kanun’un 5.md.’nde OSB katılımcılarının gerçek veya tüzel kişiler olduğu belirtilmiştir. Buna göre kooperatifler de tüzel kişilik statüsüne sahip olduğundan, Yeşil OSB’lerde de katılımcı olabilmektedirler.

Anahtar kelimeler: Organize Sanayi Bölgeleri (OSB), yeşil OSB, kooperatifleşme, ekosistem, sanayileşme

SAĞLIK KOOPERATİFÇİLİĞİNİN GELİŞİMİNDE ETKİLİ FAKTÖRLERİN ANALİTİK HİYERARŞİ SÜRECİ İLE ÖNCELİKLENDİRİLMESİ

Yeter DEMİR USLU

İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, yuslu@medipol.edu.tr

Kevser ŞAHİN

İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü, kevser.sahin@medipol.edu.tr

Büşra SEVİM

İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü, busra.aydinli@medipol.edu.tr

Özet

Türkiye’de sağlık sistemlerinin karşı karşıya bulunduğu sürdürülebilirlik sorunları, toplum temelli ve katılımcı modellerin önemini giderek artırmaktadır. Bu bağlamda, sağlık kooperatifçiliği maliyet etkinliği ve demokratik katılımı bir arada sunan güçlü bir alternatif model olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, sağlık kooperatifçiliğinin gelişiminde etkili olan faktörlerin önceliklendirilmesidir. Araştırma kapsamında, sağlık yönetimi alanında uzman dört akademisyenden görüş alınmıştır. Uzman grubunu, sağlık politikaları alanında çalışmaları bulunan bir profesör, bir doçent ve iki doktor öğretim üyesi oluşturmaktadır. Belirlenen yedi kriter, bu uzmanların değerlendirmeleri doğrultusunda Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) yöntemi ile analiz edilmiştir. Analiz bulguları, finansal sürdürülebilirliğin (0,3226) en öncelikli kriter olduğunu ortaya koymuştur. Bu kriteri, mevzuat ve yasal düzenlemelere uyum (0,2359) ile kamu sağlık finansmanı ile entegrasyon (0,1803) takip etmektedir. Diğer kriterlerin önem düzeyleri ise şu şekilde sıralanmıştır: sağlık çalışanlarının katılımı ve motivasyonu (0,0721), üye katılımı ve yönetim süreçleri (0,0713), yerel yönetim desteği (0,0690) ve toplum bilinci ile kooperatif kültürü (0,0487). Çalışmada elde edilen tutarlılık oranı (CR) 0,02 olarak hesaplanmış olup, bu değer %10’un altında kaldığından ikili karşılaştırmaların tutarlı ve güvenilir olduğunu göstermektedir. Analiz sonuçları, sağlık kooperatifçiliğinin etkin biçimde geliştirilebilmesi için öncelikli olarak finansal sürdürülebilirliğin güvence altına alınması ve yasal altyapının güçlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, kamu finansman sistemine entegrasyonun sağlanması, kooperatif modelinin sağlık sistemi içerisinde daha görünür ve işlevsel bir yapı kazanmasını mümkün kılacaktır. Sonuç olarak, politika yapıcılarının sağlık kooperatifçiliğini destekleyici yönde stratejiler geliştirmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda, yasal düzenlemelerin güncellenmesi, finansal destek mekanizmalarının çeşitlendirilmesi ve kamu entegrasyonunun güçlendirilmesi, kooperatif modelinin sürdürülebilirlik perspektifinde sağlık sistemine daha etkin biçimde entegre edilmesine katkı sağlayacaktır.

Anahtar kelimeler: sağlık kooperatifçiliği, çok kriterli karar verme, AHP

Jel kodları: I10, I18

SAĞLIK KOOPERATİFLERİNDE DİJİTALLEŞMENİN ÖNÜNDEKİ ENGELLERİN AHP YÖNTEMİYLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Yeter DEMİR USLU

İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, yuslu@medipol.edu.tr

Mehmet AVDAN

İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü

Özet

Bu çalışma, sağlık kooperatiflerinde dijitalleşme sürecini yavaşlatan engelleri ortaya koymak ve bu engellerin hangi boyutlarda daha kritik olduğunu belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Literatür incelemesi ve uzman görüşleri doğrultusunda altı temel kriter tanımlanmıştır: Teknolojik Altyapı ve Dijital Kapasite, Finansal ve Ekonomik Durum, İnsan Kaynağı ve Dijital Okuryazarlık, Yönetimsel ve Stratejik Uygulamalar, Politik ve Hukuki Çerçeve ile Toplumsal Yaklaşım ve Üye Katılımı. Üç uzmandan elde edilen ikili karşılaştırmalar Saaty'nin 1–9 ölçeği kullanılarak Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) yöntemiyle analiz edilmiştir. Uzmanların bireysel değerlendirmeleri geometrik ortalama yöntemiyle birleştirilmiş, öncelik vektörleri hesaplanmış ve tutarlılık oranlarının kabul edilebilir sınırın altında olduğu doğrulanmıştır. Ayrıca duyarlılık analizi yapılarak sonuçların sağlamlığı test edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre kriterlerin önem sırası Teknolojik Altyapı ve Dijital Kapasite (0,29), Yönetimsel ve Stratejik Uygulamalar (0,23), Finansal ve Ekonomik Durum (0,18), İnsan Kaynağı ve Dijital Okuryazarlık (0,15), Politik ve Hukuki Çerçeve (0,09) ve Toplumsal Yaklaşım ve Üye Katılımı (0,06) şeklinde belirlenmiştir. Bu bulgular, dijitalleşme sürecinde altyapı ve teknolojik kapasite yetersizliklerinin en kritik engel olduğunu, yönetimsel vizyon ve stratejik planlama eksikliklerinin ikinci sırada geldiğini ve finansal kısıtların sürecin sürdürülebilirliğini zorlaştıran önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. İnsan kaynağı ve dijital okuryazarlık boyutu, özellikle sistemlerin benimsenmesi ve etkin kullanımı açısından önem taşıırken, regülasyonlara uyum ve sosyo-kültürel katılım faktörleri görece daha düşük ağırlıklarla değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, sağlık kooperatiflerinde dijitalleşmenin önünü açmak için öncelikli olarak teknolojik altyapının güçlendirilmesi, yönetimsel vizyonun geliştirilmesi ve finansman modellerinin çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Bunun yanında dijital becerilerin artırılması, hukuki düzenlemelere uyumun sağlanması ve üyelerin sürece katılımının teşvik edilmesi dijital dönüşümün sürdürülebilirliği açısından kritik tamamlayıcı adımlardır. Çalışma, sağlık kooperatiflerinde dijitalleşme engellerini sistematik biçimde önceliklendiren özgün bir katkı sunarak karar vericiler için stratejik yol haritası sağlamaktadır.

Anahtar kelimeler: analitik hiyerarşi süreci, çok kriterli karar verme, dijital dönüşüm, sağlık kooperatifleri, sağlık politikası

Jel kodları: I10, I14, I18, I19

TÜRKİYE’DEKİ VAKIF ÜNİVERSİTELERİNİN DOLULUK ORANLARI İLE EKONOMİK GÖSTERGELER ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ

Doğuş YÜKSEL

OSTİM Teknik Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü, dogus.yuksel@ostimteknik.edu.tr

Özet

Bu çalışma, Türkiye’deki vakıf üniversitelerinin doluluk oranları ile temel makroekonomik göstergeler arasındaki ilişkilerin incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırmada, yükseköğretim talebinin yalnızca öğrenci arzına veya demografik dinamiklere bağlı bir olgu olmadığı; makro düzeydeki ekonomik koşulların bu talep üzerinde belirleyici bir etki yarattığı varsayımından hareket edilmiştir. Çalışmada doküman inceleme yöntemi kullanılmış; YÖK Atlas, YÖK İzleme ve Değerlendirme Raporları, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Strateji ve Bütçe Başkanlığı gibi kurumların yayımladığı resmi veriler sistematik biçimde değerlendirilmiştir. Veri toplama sürecinde, güncel ve bütüncül verilere erişim amacıyla web kazıma (web scraping) metodundan yararlanılmıştır. Bu yöntem sayesinde farklı kaynaklardan elde edilen sayısal ve metinsel veriler bir araya getirilmiş ve analiz için yapılandırılmıştır. Elde edilen veri setinin sınırlı büyüklüğü nedeniyle klasik parametrik korelasyon analizlerinin güvenilir sonuçlar vermeyeceği öngörülmüş; bu nedenle Bayesyen yaklaşım tercih edilmiştir. Bu yöntem aracılığıyla, değişkenler arasındaki ilişkiler olasılık temelli olarak değerlendirilmiş ve ekonomik göstergelerin yükseköğretim doluluk oranları üzerindeki etki olasılıkları istatistiksel olarak ortaya konulmuştur. Analiz sonuçlarına göre, eğitim talebinin yalnızca demografik unsurlardan değil; ekonomik büyüme, istihdam, mali sürdürülebilirlik ve finansal istikrar gibi makroekonomik faktörlerden de doğrudan etkilendiği belirlenmiştir. Ekonomideki olumlu gelişmelerin, özellikle büyüme ve istihdam oranlarındaki artışların yükseköğretim talebini desteklediği gözlemlenmiştir. Buna karşılık, döviz kurlarındaki dalgalanmalar, kamu borç stokundaki artışlar ve mali dengesizliklerin eğitim talebini olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir. Kur baskısı, yüksek borçluluk ve enflasyon gibi makroekonomik zorluklar, öğrencilerin yükseköğretime yönelme eğilimlerini zayıflatıcı bir etki yaratmaktadır. Dolayısıyla, yükseköğretim politikalarının yalnızca arz yönlü kapasite planlamasıyla sınırlı kalmaması; ekonomik istikrar, gelir dağılımı, istihdam ve mali yönetim politikalarıyla bütünleşik bir biçimde ele alınması gerektiği vurgulanmıştır.

Anahtar kelimeler: vakıf üniversiteleri, doluluk oranı, ekonomik göstergeler

29-30
EYLÜL
2025

İSTANBUL

27. MİLLETLERARASI
TÜRK KOOPERATİFÇİLİK
KONGRESİ

koopkurkongre.com

TÜRK
KOOPERATİFÇİLİK
KURUMU